ralon

Należność pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok IX. Nr. 9 (93).

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO

LUBLIN 1 maja 1937 r.

TREŚĆ:

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Część urzędowa.

168.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

—

Warszawa.

OKÓLNIK nr 21

z dnia 18 marca 1937 r. (BP - 3434/37)

w sprawie nabycia i utraty prawa do uposażenia.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości i stosowania pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 24 II. 1937 r. L. D. III - 2303/3/36 w sprawie nabycia i utraty prawa do uposażenia.

Dyrektor Biura Personalnego
(—) **W. Przybyłowicz.**

Odpis.

MINISTERSTWO SKARBU
L. D. III. 2303/3/36. Warszawa dn. 24.II. 1937 r.

Nabycie i utrata prawa do uposażenia.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw w/m

Wobec nasuwających się wątpliwości przy stosowaniu przepisów o czasie nabycia lub utraty prawa do uposażenia pracowników państwowych, Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów wyjaśnia co następuje:

a) Datę nabycia prawa do uposażenia zasadniczego, w razie jego zmiany, określonej w art. 15 p. b. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. X. 1933 roku o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663), ustala się zależnie od dnia doręczenia pracownikowi państwowemu pisemnej decyzji władzy, o ile w samej decyzji nie ustalono innej daty. Fakt doręczenia decyzji przyjmuje się w konkretnym przypadku zgodnie z ogólną zasadą prawną, iż akt administracyjny rodzi skutki z chwilą podania go do wiadomości strony.

b) Datę nabycia lub utraty prawa do dodatku funkcyjnego i służbowego w przypadkach, określonych w art. 15 p. b. powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 X 1933 r. ustala się (o ile z samej decyzji władzy wyraźnie co innego nie wynika) zależnie od dnia objęcia lub opuszczenia stanowiska służbowego lub czynności służbowych, związanych ze stanowiskiem, do którego dodatek taki jest przywiązany. Powyższe dodatki bowiem związane są z piastowaniem odnośnego stanowiska służbowego. Przez objęcie lub opuszczenie stanowiska lub czynności służbowych, o których mowa, rozumie się faktyczne (oczywiście nie samowolne, lecz na zleceniu właściwej władzy oparte) rozpoczęcie lub zakończenie czynności urzędowych, wyrażające się bądź w przejęciu agend od poprzednika lub oddania ich następcy bądź w innej, pierwszej lub ostatniej czynności urzędowej, związanej z danym stanowiskiem.

c) Równocześnie wyjaśnia się, że przepisy art. 5 powołanego wyżej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 X 1933 r. i § 41 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 XII 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781) o zachowaniu prawa do dodatku funkcyjnego lub służbowego przez dwa miesiące w razie niepełnienia z jakichkolwiek powodów obowiązków służbowych, do których jest przywiązany dodatek, nie mają zastosowania w przypadku zwolnienia przez władzę ze stanowiska (uchylenia zarządzenia o poruczeniu obowiązków na stanowisku), do którego dodatek jest przywiązany. W takim przypadku bowiem odpada sam tytuł do przyznania dodatku.

d) Przepis ostatniego zdania art. 15 p. b. powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 X 1933 r. o zmianie wysokości uposażenia, będącej konsekwencją zmiany miejsca służbowego — odnosi się wyłącznie do dodatków lokalnych (w kraju i na obszarze W. M. Gdańska).

(—) **T. Grodyński**
Podsekretarz Stanu

169.

Odpis.

OKÓLNIK MINISTERSTWA SKARBU

z dnia 2 marca 1937 r. L. D. V. 43841/5

w sprawie kasowania znaczków stemplowych na podaniach i świadectwach urzędowych.

Do

wszystkich izb skarbowych i dyrekcji ceł, do Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach oraz do wszystkich urzędów skarbowych, urzędów opłat stemplowych, urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych i urzędów celnych.

W ostatnich czasach ujawniono nadużycia, popełniane ze znaczkami stemplowymi, przeznaczonymi do uiszczenia opłat stemplowych od podań i świadectw urzędowych. Przy tym

okazało się, że nadużycia byłyby utrudnione, gdyby ściśle wykonano przepisy o kasowaniu znaczków, zawarte w §§ 176 i 188 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o opłatach stemplowych (Dz. U. R P. z r. 1932 Nr 99, poz. 842); przepisy te widocznie poszły w niepamięć. Wobec tego Ministerstwo Skarbu przypomina, co następuje:

I. Powołany § 176, dotyczący opłat stemplowych od podań, głosi: „Urzędnik biura podawczego winien w razie uiszczenia opłaty za pomocą znaczków stemplowych skasować te znaczki, jeżeli nie nasuwa się podejrzenie, iż je podrobiono lub przerobiono albo usunięto z nich oznaki skasowania poprzedniego. W celu skasowania należy albo a) na każdym znaczku stemplowym wycisnąć pieczęć urzędową w ten sposób, aby część pieczęci znajdowała się na znaczku, część zaś po za nim na papierze albo b) każdy znaczek stemplowy przekreślić na krzyż, bądź atramentem, bądź za pomocą pieczątki (kasownika) w ten sposób, aby końce linij znajdowały się poza znaczkami, na papierze.

O ile przyjęcie podania lub otwarcie koperty, w której ono się mieści, następuje poza biurem podawczym, kasuje znaczki stemplowe urzędnik przyjmujący podanie lub otwierający kopertę albo urzędnik, przezeń upoważniony.

Znaczki stemplowe skasowane w sposób, podany w poprzednich dwóch ustępach, ulegają ponownemu skasowaniu za pomocą wypisania daty skasowania atramentem na znaczkach przez urzędnika, któremu poruczono załatwienie podania lub przez urzędnika przezeń upoważnionego — z wyłączeniem jednak urzędnika biura podawczego (ustęp pierwszy niniejszego paragrafu)".

Z powyższego wynika:

1) Znaczki stemplowe na podaniu nie powinny być kasowane przez samą stronę, bo to utrudnia rozpoznanie, jak wyglądał znaczek przed skasowaniem i może wzbudzić podejrzenie, o którym mowa w przytoczonym § 176. O tym należy strony przy każdej sposobności pouczać. Dopuszczalne jest dziurkowanie znaczków stemplowych po ich nabyciu a przed ich naklejeniem w ten sposób, że szeregi dziurek tworzą litery, stanowiące inicjały wyrazów, z których składa się firma osoby wnoszącej podanie. (Wykładnia Nr 280, ogłoszona w Nr 17 Dz. Urz. Min. Skarbu z 1930 r.).

Jeśli jednak strona skasowała znaczek umieszczony na podaniu, to ten fakt sam przez się nie uzasadnia kwestionowania takiego znaczka; dopiero w razie podejrzenia, że znaczek jest podrobiony, przerobiony lub nosi ślady poprzedniego skasowania, ma urząd skarbowy, który to dostrzeże, albo który w myśl § 79 powołanego rozporządzenia wykonawczego otrzyma o tym zawiadomienie od innego urzędu państwowego, przesłać ten znaczek do ekspertyzy, której wynik zadecyduje o dalszym postępowaniu.

2) Kasowanie znaczka stemplowego naklejonego na podaniu przy jego wniesieniu winno zawsze być dokonane dwukrotnie:

a) przez urzędnika biura podawczego (kancelarię), bądź przez urzędnika, który — poza biurem podawczym — pierwszy podanie otrzymuje,

b) przez urzędnika, załatwiającego podanie. Urzędnik załatwiający podanie jest obowiązany zwracać uwagę, czy nastąpiło skasowanie wymienione pod a) i czy zostało dokonane w sposób prawidłowy. W razie dostrzeżenia nieprawidłowości w tej mierze winien natychmiast o tym donieść przełożonemu.

II. Powołany § 188 rozporządzenia wykonawczego głosi: „W razie uiszczenia opłaty od świadectwa za pomocą znaczków stemplowych urząd, wydający świadectwo, nakleja znaczki stemplowe na świadectwie i kasuje za pomocą pieczęci urzędowej".

Wyjątek stanowią świadectwa, wymienione w art. 156 ustawy o opłatach stemplowych. Znaczki stemplowe, dostarczone do tych świadectw mają być naklejone na właściwym akcie, pozostającym w urzędzie, który wydaje świadectwo; jeżeli urząd ten zapisuje świadectwa tego rodzaju do specjalnego rejestru, to znaczki stemplowe mogą być również umieszczane w tym rejestrze. Uiszczenie opłaty za pomocą znaczków stemplowych, umieszczonych na akcie lub w rejestrze ma być poświadczone na świadectwie.

Nadto Ministerstwo Skarbu w wykładni nr 117 ogłoszonej w nr 36 Dz. Urz. Min. Sk. z 1928 zgodziło się na niekwestionowanie procedury, na tym polegającej, że osoba wnosząca podanie o wydanie świadectwa urzędowego, nakleja na tym podaniu nie tylko znaczki stemplowe należne tytułem opłaty od podania, lecz także dalsze znaczki stemplowe tytułem opłaty od świadectwa.

Z powyższego wynika, że normalnie (poza przypadkami, o których mowa w ustępie drugim § 188) znaczek stemplowy dostarczony celem uiszczenia opłaty stemplowej od świadectwa winien być naklejony na samym świadectwie, a nie poza nim. W razie naklejenia na akcie, pozostającym w urzędzie, bądź w rejestrze, należy skasować za pomocą pieczęci urzędowej; w razie zaś naklejenia przez stronę na podaniu należy skasować w sposób wskazany co do podań wyżej w dziale I.

Zaświadczenie o uiszczeniu opłaty za pomocą znaczków stemplowych umieszczonych poza świadectwem powinno znajdować się w tekście świadectwa. W razie naklejenia na podaniu owo zaświadczenie powinno (według powołanej wykładni nr 117) brzmieć: „opłatę stemplową w kwocie . . . . zł uiszczono znaczkami stemplowymi, skasowanymi na podaniu L . . . ".

III. Z uwagi na wielką szkodę, jaką nadużycia popełniane przez funkcjonariuszów państwowych ze znaczkami stemplowymi powodują dla Skarbu Państwa a niejednokrotnie i dla stron,

należy bezwarunkowo każdy przypadek niezastosowania się funkcjonariusza państwowego do powołanych przepisów zbadać i w razie stwierdzenia, że uchybienie tym przepisom jest wynikiem winy umyślnej lub niedbalstwa funkcjonariusza państwowego, wdrażać bezzwłocznie właściwe dla danego przypadku postępowanie (dyscyplinarne lub karne). Urzędnicy przeprowadzający kontrolę stemplową powinni zwracać baczną uwagę na przestrzeganie przepisów, o których mowa. Ministerstwo Skarbu zawiadamia jednocześnie o treści niniejszego okólnika wszystkie władze centralne.

Dyrektor Departamentu

(—) **Dr J. Lubowicki.**

170.

MINISTER WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO — Warszawa.

Odpis.

OKÓLNIK nr 18

z dnia 8 marca 1937 r. (II W-8880/36)

w sprawie modelarstwa okrętowego.

Celem zaznajomienia młodzieży z zasadniczymi typami statków, rozbudzenia jej zamiłowania do konstruowania modeli okrętowych oraz pogłębienia prac kół szkolnych L. M. i K., Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zamierza, w porozumieniu z Zarządem Głównym L. M. i K. wprowadzić w roku szkolnym 1937/38 w publicznych szkołach powszechnych i w państwowych gimnazjach modelarstwo okrętowe w ramach obowiązujących zajęć praktycznych. Prace z zakresu modelarstwa okrętowego będą wykonywane jednocześnie z modelarstwem lotniczym w klasie VI szkół powszechnych oraz w kl. I — IV gimnazjum. W kl. VI szkół powszechnych na modelarstwo okrętowe wraz z modelarstwem lotniczym należy przeznaczyć w sumie około 10 godzin, a w klasie I — IV gimnazjum przeciętnie po 14 godzin.

Godziny przeznaczone na modelarstwo lotnicze i okrętowe należy skupiać stale w drugim półroczu w ten sposób, by prace te były dokonywane w kilku po sobie następujących tygodniach. Szkołom powszechnym dostarczy potrzebnych materiałów L. M. i K., w gimnazjach koszty związane z tymi pracami pokrywane będą z taksy administracyjnej. Celem ułatwienia nauczycielstwu prowadzenia prac z zakresu modelarstwa okrętowego na terenie szkół, organizowane będą przez Zarząd Główny L. M. i K. w najbliższym czasie specjalne kursy, na które należałoby kierować przede wszystkim nauczycieli uczących zajęć praktycznych w gimnazjach. Celem właściwego rozwiązania omawianego zagadnienia i racjonalnej organizacji pracy, zamierza Zarząd Główny L. M. i K. ogłosić odpowiednie wskazówki, które wraz z rysunkami modeli zostaną przesłane do szkół w odpowiedniej ilości egzemplarzy.

Za pracę (modelarstwa okrętowego) na terenie kół szkolnych L. M. i K. poza godzinami obowiązującymi będą nauczyciele zajęć praktycznych wynagradzani przez Zarząd Główny L. M. i K. Wysokość wynagrodzenia nie może być niższą od norm przewidzianych w przepisach o dodatkach służbowych dla nauczycieli za godziny nadliczbowe.

Minister

(—) **W. Świętosławski.**

Załącznik do okólnika nr 18.

INSTRUKCJA

o prowadzeniu nauki modelarstwa szkutniczego (okrętowego) w kl. VI publicznych szkół powszechnych oraz w klasie I — IV gimnazjów państwowych.

I. Klasa VI publicznych szkół powszechnych o 5 i więcej nauczycielach, w której nie prowadzi się działu zajęć ogrodniczych.

Modelarstwo Okrętowe należy prowadzić w ramach zajęć praktycznych z grupą uczniów, okazujących dla tej pracy szczególniejsze zainteresowanie. Zajęcia te będą się odbywały jednocześnie z modelarstwem lotniczym w tej samej ilości godzin tj. ogółem około 10 godzin w miesiącach maju lub czerwcu.

Ponieważ nie wszyscy uczniowie będą mieć zainteresowanie dla modelarstwa okrętowego lub lotniczego, należy więc tym uczniom pozostawić wykonywanie prac przewidzianych w programie zajęć praktycznych.

Zespoły pracujących uczniów będą podzielone na trzy grupy według zainteresowań:

a) grupa zainteresowanych modelarstwem lotniczym;

b) grupa zainteresowanych modelarstwem okrętowym;

c) grupa zainteresowanych innymi pracami programowymi.

Uwagi.

Każdy z uczniów, biorących udział w modelarstwie okrętowym, wykona indywidualnie jeden z modeli przewidzianych programem dla tej klasy. Po wykonaniu model staje się własnością ucznia.

Materiał nauczania.

Materiał nauczania obejmuje:

1) wykonywanie prostych modeli żaglowych nr A. B. C. (do wyboru) o pełnych kadłubach, obrobionych z drewienka lub z kory drzewnej o żaglach prostych i skośnych;
2) objaśnienia podczas pracy o zasadach żeglowności i zachowania się modeli na wodzie i wietrze;
3) pokaz wzorowych modeli pływających, jeżeli je szkoła posiada;
4) próby w naturalnych warunkach na wodzie modeli pływających;
5) konstruowanie modeli z papieru stanowiących podobizny istniejących statków polskiej floty wojennej i handlowej.

Celem zajęć modelarskich jest zaznajomienie młodzieży z zasadniczymi typami statków i pobudzenie jej do budowy konstrukcyj okrętowych.

II. Klasa I—IV gimnazjów państwowych męskich i koedukacyjnych (chłopcy).

Modelarstwo okrętowe należy prowadzić w ramach zajęć praktycznych z grupą uczniów, okazujących dla tej pracy szczególniejsze zainteresowanie. Zajęcia te będą się odbywały jednocześnie z modelarstwem lotniczym w tej samej ilości godzin tj. ogółem około 14 godzin w miesiącach maju i czerwcu.

Uczniom niezainteresowanym modelarstwem okrętowym lub lotniczym, należy pozostawić wykonywanie prac przewidzianych w programie zajęć praktycznych.

Organizacja pracy polegać będzie na tworzeniu grup uczniów według zainteresowań:

a) grupa zainteresowanych modelarstwem lotniczym,
b) grupa zainteresowanych modelarstwem okrętowym,
c) grupa zainteresowanych innymi pracami programowymi.

Uwagi.

Pracę nad wykonaniem modeli winno się odbywać w grupach, liczących nie mniej jak 4 uczniów. Każda grupa wykonywa tylko jeden model na podstawie rysunku gotowego lub też ew. na podstawie rysunku technicznego, sporządzonego przez uczniów. Szczegółową organizację pracy pozostawia się uznaniu nauczyciela zajęć praktycznych.

Materiał nauczania.

Materiał nauczania obejmuje:

1) wykonywanie modeli D i E (do wyboru) o pustych szkieletowych kadłubach i złożonym skośnym ożaglowaniu;
2) objaśnienia podczas pracy o zasadach żeglowności i zachowania się modeli na wodzie i wietrze;
3) pokaz wzorowych modeli pływających, jeżeli je szkoła posiada;
4) próby w naturalnych warunkach na wodzie modeli pływających;
5) konstruowanie modeli z papieru stanowiących podobizny istniejących statków polskiej floty wojennej i handlowej.

KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO
W LUBLINIE.

—

Dnia 12 marca 1937 r.
Nr O-5403/37.

W sprawie modelarstwa okrętowego.

OKÓLNIK nr 7

do wiadomości i wykonania.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) S. Klebanowski

171.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO.

Odpis.

—

Warszawa, dnia 25 marca 1937 r.
Nr II. W-2106/37.

Harcerskie kursy nauczycielskie w czasie ferii letnich 1937 r.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości, że w okresie letnim br. odbędą się w zależności od zgłoszenia się odpowiedniej liczby kandydatów następujące kursy, mające na celu zaznajomienie nauczycielstwa z zasadami i metodami harcerstwa (prowadzenie drużyn i gromad zuchowych, obozowanie organizowanych wycieczek, ćwiczeń polowych itp.).

A. Kursy dla nauczycieli (mężczyzn) pragnących zapoznać się z pracą harcerską i wziąć w niej pezpośredni udział, lub zaopiekować się drużyną harcerzy (gromada zuchów chłopców).

1) Kurs w okolicach Czorsztyna (względnie na Spiszu) w powiecie nowotarskim organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w czasie od 27.VI do 17 lipca.

Kurs przeznaczony wyłącznie dla mężczyzn odbędzie się w obozie pod namiotami. W pro-

gramie pierwszej części kursu uwzględnione zostaną zagadnienia ogólne, obozownictwo, życie polowe i gry terenowe, druga część poświęcona będzie zagadnieniom specjalnym, prowadzonym w grupach nauczycieli szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących i szkół zawodowych.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł do 2 zł 50 gr dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego. Równocześnie ze zgłoszeniem należy wpłacić wpisowe przekazem pocztowym na adres: Dr Władysław Szczygieł, okręgowy instruktor harcerstwa, Kraków, Kuratorium O. S. ul. Wielopole.

2) Kurs w Barcicach (w powiecie nowosądeckim przy linii kolejowej Nowy Sącz—Krynica) organizuje Kuratorium O. S. Lubelskiego w czasie od 2 do 22 lipca.

Kurs przeznaczony dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i nauczycieli szkół powszechnych (mężczyzn) odbędzie się w obozie pod namiotami.

Program kursu uwzględni zagadnienia, dotyczące pracy drużyn harcerskich i gromad zuchowych.

Wpisowe wynosi 10 zł, opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł do 2 zł 50 gr dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego. Równocześnie ze zgłoszeniem należy przekazem pocztowym przesłać w pisowe na adres: p. Dymitr Senatorski, okręgowy instruktor harcerstwa, Lublin, Kuratorium O. S, ul. Trzeciego Maja 6.

3) Kurs w Międzychodzie (w Województwie Poznańskim) organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego w czasie od 2 do 23 lipca.

Kurs przeznaczony dla nauczycieli szkół powszechnych i średnich (mężczyzn), odbędzie się w obozie pod namiotami.

W programie kursu uwzględnione zostaną zagadnienia, dotyczące zarówno pracy drużyn harcerskich, jak i gromad zuchowych. Uczestnicy pracować będą w grupach, uwzględniających stopień ich znajomości harcerstwa.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 40 zł.

Zgłoszenia przesyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego. Wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem przekazem pocztowym na adres: p. Wiktor Wiśniewski, okręgowy instruktor harcerstwa, Poznań, Kuratorium Okręgu Szkolnego, Wielkie Garbary.

4) Kurs w Augustowie organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego w czasie od 28 czerwca do 17 lipca.

Kurs przeznaczony dla nauczycieli szkół powszechnych i średnich (mężczyzn) odbędzie się w obozie pod namiotami.

W programie kursu uwzględnione będą zagadnienia, dotyczące pracy gromad zuchowych i drużyn harcerskich ze szczególnym uwzględnieniem pracy w środowiskach wielkomiejskich. Ponadto program obejmuje gry i zabawy w wodzie i sporty wodne.

Wpisowe wynosi 10 zł Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł 50 gr dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego. Równocześnie ze zgłoszeniem przesłać należy wpisowe przekazem pocztowym na adres: p. Włodzimierz Skłodowski, okręgowy instruktor harcerstwa, Warszawa, Kuratorium Okręgu Szkolnego, ul. Bagatela 12.

5) Kurs w Jeziorach w powiecie grodzieńskim organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego w czasie od 2 do 22 lipca.

Kurs przeznaczony dla nauczycieli szkół powszechnych i średnich (mężczyzn), w pierwszej części odbędzie się w budynku mieszkalnym. Ostatni tydzień kursu przeznaczony jest na dłuższą wędrówkę, połączoną z biwakowaniem.

Ponadto w programie kursu uwzględnione będą zagadnienia, dotyczące pracy gromady zuchowej i drużyny harcerskiej w środowisku wiejskim.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł, opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem około 1 zł 50 gr, w czasie wycieczki około 2 zł 50 gr dziennie.

Zgłoszenia kierować należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego. Wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem przekazem pocztowym na adres: p Bolesław Łucznik, okręgowy instruktor harcerstwa, Wilno, Kuratorium Okręgu Szkolnego, ul. Wolana 10.

6) Kurs w Górkach Wielkich k. Skoczowa (w powiecie cieszyńskim) w Centralnej szkole instruktorskiej Harcerstwa Męskiego organizuje Komendant Szkoły Instruktorskiej Zuchowej Związku Harcerstwa Polskiego w czasie od 15 do 28 sierpnia.

Kurs odbędzie się w obozie pod namiotami. W programie zostaną uwzględnione wyłącznie zagadnienia dotyczące pracy gromad zuchowych.

Wpisowe wynosi 5 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 25 zł. Zgłoszenia oraz wpisowe przesyłać należy na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant szkoły instruktorskiej zuchowej Z. H P. w Nierodzimiu, poczta Skoczów, Województwo Śląskie.

B. Kursy dla nauczycielek.

1) **Kurs dla nauczycielek opiekujących się lub interesujących się pracą gromad zuchów — chłopców**

odbędzie się w czasie od 11 do 24 lipca w Górkach Wielkich (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim) w Centralnej Szkole Instruktorskiej Harcerstwa Męskiego.

Kurs odbędzie się częściowo pod dachem, częściowo pod namiotami.

W programie uwzględnione będą wyłącznie zagadnienia dotyczące pracy gromad zuchowych, złożonych z chłopców.

Wpisowe wynosi 5 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 25 zł.

Wpisowe oraz zgłoszenia przesyłać należy na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant szkoły instruktorskiej zuchowej Z. H. P. w Nierodzimiu, poczta Skoczów, Województwo Śląskie.

2) **Ogólne kursy harcerskie, przeznaczone dla nauczycielek, pragnących zapoznać się z pracą harcerską i wziąć w niej bezpośredni udział, lub zaopiekować się drużyną harcerek lub zuchów-dziewcząt**

organizuje Główna Kwatera Harcerek:

1) w czasie od 2 do 23 lipca w Tatrach koło Bukowiny,
2) w czasie od 2 do 23 lipca w Niemnie k/Lidy,
3) w czasie od 3 do 24 sierpnia w okolicy Piwnicznej w powiecie nowosądeckim (linia kolejowa Nowy Sącz—Krynica).

Kursy odbębą się częściowo pod dachem, częściowo pod namiotami.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł 50 do 3 zł dziennie zależnie od kosztów utrzymania w miejscowości, w której kurs się będzie odbywał.

Zgłoszenia przesyłać należy do Głównej Kwatery Harcerek w Warszawie, ul. Wiejska 3. Wpisowe wpłacać należy jednocześnie ze zgłoszeniem się do P. K. O. na konto Nr 21 821 (Właściciel konta: Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego — Główna Kwatera Żeńska).

3) **Kurs dla nauczycielek, które po ukończeniu harcerskiego kursu ogólnego zapoczątkowały pracę i prowadzą zastępy lub drużyny próbne,**

organizuje Główna Kwatera Harcerek w szkole instruktorskiej w Buczu (st. kol. Skoczów w powiecie cieszyńskim) w czasie od 3 do 24 lipca.

Kurs odbędzie się pod namiotami.

Wpisowe wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł 50 gr dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy do Głównej Kwatery Harcerek, Warszawa, ul. Wiejska 3. Wpisowe wpłacać należy do P. K. O. na konto Nr 21 821 (właściciel konta Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego — Główna Kwatera Żeńska).

Zgłoszenia i zapisy.

Zgłoszenie na kurs winno zawierać następujące dane:

a) imię i nazwisko, adres, rok urodzenia, wyznanie, stanowisko służbowe,
b) czy zgłaszający się pracował w harcerstwie, jeśli tak, to należy podać krótki przebieg służby, czy pełnił obowiązki opiekuna drużyny harcerskiej, czy brał udział w obozach, koloniach, w jakich i w jakim charakterze,
c) czy odbył służbę wojskową, ewentualnie czy przeszedł przysposobienie wojskowe.

Termin zapisów upływa dnia 15 maja.

Pomieszczenie, przejazdy, wyekwipowanie.

Uczestnicy (czki) kursów pomieszczeni będą w namiotach, względnie pod dachem w wspólnych salach i korzystać będą z wspólnej kuchni.

Koszty przejazdów ponoszą uczestnicy, przy czym korzystać będą z przejazdów kolejowych, przysługujących uczestnikom obozów harcerskich za opłatą biletu według taryfy specjalnej. Zaświadczenia na przejazd ulgowy wydają odnośne Komendy P.W. na podstawie kart przyjęcia.

Uczestnicy przywieźć winni z sobą wyekwipowanie, do którego należy: koc, siennik, prześcieradło na łóżko i pod koc, plecak, pantofle, kostium gimnastyczny lub lekkoatletyczny, kostium kąpielowy, koszulka barwy khaki i spodenki dla mężczyzn, sukienka szara i beret dla kobiet, obuwie wycieczkowe, przybory do jedzenia.

Kandydaci (tki), przyjęci (te) na kurs otrzymają szczegółowe informacje oraz wskazówki w sprawie przejazdu.

Dyrektor Departamentu
(—) **Dr M. Pollak.**

KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEO
W LUBLINIE

—

Dnia 3 kwietnia 1937 roku.
Nr OWF-7010/37.

Sprawa: **harcerskie kursy nauczycielskie w czasie ferii letnich 1937 r.**

do wiadomości i celem powiadomienia zainteresowanych. Opłatę za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem (prócz wpisowego) na kursie w Barcicach (p. A. 2) Kuratorium ustaliło w kwocie zł 40 (czterdziestu).

Kurator Okręgu Szkolnego
S. Klebanowski.

172.

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Odpis.

Warszawa
Dnia 3 marca 1937 r.
Nr II W-877/37.

Służba zdrowia w walce z durem.

Niezależnie od szerokiej akcji organów Ministerstwa Opieki Społecznej w walce z durem, należy zdwoić czujność zabiegów higienicznych w szkołach, gdzie zwłaszcza w okresach zimowych występuje niebezpieczeństwo roznoszenia tyfusu plamistego szczególnie przez wesz odzieżową Różne względy powodują pojawienie się zawszenia także i w tych częściach kraju, w których plagę tę dawno już zwalczono.

Zwiększenie troski o podniesienie czystości wymaga nie tylko zabiegów higienicznych w szkole, ale i uświadomienia rodziców o sposobach tępienia wszawicy W tym zakresie całe nauczycielstwo winno intensywnie przyjść z pomocą lekarzom i higienistkom, tym bardziej, że rozpoznanie wszawicy oraz środki tępienia nie wymagają specjalnych kwalifikacji. Pouczenia dzieci w szkole, pogadanki z rodzicami, winny wydać pomyślne i szybkie wyniki.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przygotowuje wydanie praktycznego „vademecum“ higieny dla nauczycieli szkół powszechnych. Niezależnie od tego należy oprzeć się w akcji propagandowej na czasopiśmie „Na straży zdrowia“ wydawanym przez Polskie Towarzystwo Higieniczne, którego nr 1 ze stycznia 1936 r. poświęcono wyłącznie temu zagadnieniu. Cena egzemplarza 25 gr—składnica Towarzystwa, Warszawa, ul. Karowa nr 31.

Podsekretarz Stanu
(—) **Jerzy Ferek Błeszyński.**

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO W LUBLINIE.

Dnia 16 marca 1937 r.
Nr OWF-3292/37.

Sprawa: walka z durem.

Przesyłam pismo Ministerstwa W. R. i O. P. do wiadomości i zastosowania powyższych zaleceń w szkołach powszechnych. W sprawie zaopatrzenia szkół w nr 1/36 czasopisma „Na Straży Zdrowia“ uważam za wskazane, aby Inspektoraty Szk. zamówiły zbiorowo ten numer w ilości odpowiadającej liczbie szkół w Obwodzie, asygnując odpowiednie kwoty z budżetów dozorów szkolnych.

Walka z wszawicą, zwłaszcza głowową, jest rzeczą niemniej konieczną i aktualną w okresie wiosennym, niż w zimie. Proszę więc PP. Inspektorów o dołożenie starań w kierunku wzmożenia tej akcji przez nauczycielstwo, oraz uzyskania pomocy ze strony Ośrodków Zdrowia, zwłaszcza w osiedlach małomiasteczkowych i wiejskich, tam gdzie ośrodki są czynne i współpracują ze szkołami w propagandzie higieny indywidualnej wśród dziatwy szkolnej.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) **S. Klebanowski.**

173.

PISMO OKÓLNE

z dnia 25 marca 1937 r. nr III-6646/37.

w sprawie udziału szkół w pracach przysposobienia rolniczego na wsi.

W dziedzinie zapoczątkowania i organizowania akcji Przysposobienia Rolniczego na wsi większość Szkół Rolniczych odegrała odpowiednią rolę.

W celu utrzymania nadal stałego kontaktu z pracami Przysposobienia Rolniczego, prowadzonymi przez organizacje młodzieżowe na wsi, Kierownictwo Szkoły w porozumieniu z miejscową Powiatową Komisją Przysposobienia Rolniczego winno podjąć się systematycznej całorocznej obsługi kilku zespołów konkursowych P. R. zarówno w okresie przygotowania teoretycznego (zima), jak i w czasie samego konkursu (lato).

Ważnym jest, aby zespoły, prowadzone przez Szkołę dodatnio wyróżniały się osiągniętymi wynikami pracy.

Całość opieki nad zespołami konkursowymi P. R musi być zgodna z obowiązującymi wytycznymi obsługi zespołów wg zaleceń C. K. do spraw M. W.

Aby uczniowie (nice) szkoły mogli nabyć potrzebne wiadomości oraz doświadczenia w zakresie obowiązków przodownika(czki), konieczny jest udział młodzieży przy dokonywaniu obsługi zespołów przez personel nauczycielski.

Uczniowie(ce), których praca R. P. specjalnie pociąga, mogliby brać udział w posiedzeniach Powiatowej komisji P. R.

Praca wynikająca z obsługi zespołów P. R., będących pod opieką szkoły, musi być notowana w specjalnym zeszycie obsługi wg wzoru, jaki stosuje się w Okręgowym Towarzystwie Organizacyj i Kółek Rolniczych.

Ważną formą współpracy z organizacjami młodzieżowymi i rolniczymi jest udzielanie, w miarę możności, lokalu i urządzeń szkoły na kilkudniowe kursy dla przodowników, odprawy i zakończenia prac konkursów P. R w powiecie.

p. o. Naczelnika Wydziału.

Inż. E. Szrot.

KOMUNIKATY.

174.

Próbki surowca i wyrobów tytoniowych.

Na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 16 marca 1937 r. nr II-S-1524/37 Kuratorium O. S. Lub. podaje do wiadomości, że Polski Monopol Tytoniowy może dostarczyć szkołom prób surowca i wyrobów tytoniowych dla uzupełnienia zbiorów naukowych, o ile Dyrekcje szkół pokryją związane z tym koszta w wysokości zł 40 — za próbki towaroznawcze i zł 15 — za opakowanie.

Nr O-6015/37.

175.

Wycieczki młodzieży szkolnej do Gdyni.

Zarząd Okręgu Lubelskiego Ligi Morskiej i Kolonialnej, zamierza zorganizować w czasie od dnia 18 do 31 maja bieżącego roku szkolnego masowe wycieczki młodzieży do Gdyni oraz Gdańska, o ile sytuacja na terenie Wolnego Miasta Gdańska dla akcji wycieczkowej będzie odpowiednia.

W wycieczkach mogą wziąć udział uczniowie szkół powszechnych powyżej lat 11 oraz młodzież szkół średnich i zawodowych z tym, że pierwszeństwo posiadają członkowie Kół Szkolnych L. M. K.

Członkowie Komitetów Rodzicielskich będą mogli również wziąć udział w wycieczkach w ograniczonej ilości jako opieka młodzieży na tych samych warunkach, co młodzież.

Wycieczki do Gdyni i na Hel będą trwały 3 doby, a wycieczki do Gdyni i do Gdańska 4 doby licząc od wyjazdu ze stacji początkowej.

Wycieczkę do Gdyni i Gdańska można uważać za jedną z wycieczek programowych w bieżącym roku szkolnym.

Uczestnicy wycieczek będą korzystać co najmniej z 75% zniżki na przejazd kolejami państwowymi ze stacji uruchomienia pociągu i z powrotem Z tej samej zniżki korzystać będą uczestnicy wycieczek w czasie dojazdu do stacji wyjścia pociągu wycieczkowego.

Koszt uczestnictwa w wycieczce do Gdyni ustalono na kwotę zł 16.75 od osoby, a do Gdańska zł 19.75 od osoby.

W cenie tej objęte zostały następujące świadczenia:

1. pobyt w Hotelu Emigracyjnym w Gdyni i nocleg,
2. całodzienna wycieczka statkiem na pełne morze i Hel,
3. zwiedzanie motorówkami urządzeń portowych od strony morza,
4. zwiedzanie Gdyni,
5. opieka lekarska,
6. przewodnicy.

W Gdańsku uczestnicy zwiedzą:

1. Dwór Arthusa,
2. Ratusz,
3. Port,
4. Katownię.

Koszty utrzymania w czasie trwania wycieczki pokryją uczestnicy z własnych funduszów (około 3 zł dziennie za osobę).

Nadzór nad młodzieżą podczas wycieczki sprawować będą osoby z grona nauczycielskiego oraz lekarz z tym, że opiekun grupy z jednej szkoły w liczbie co najmniej 30 uczniów otrzyma bilet kolejowy, upoważniający do bezpłatnego przejazdu.

Opiekunów grup z kilku szkół, które w sumie dadzą liczbę 30 uczestników, wyznaczy Inspektor Szkolny danego Obwodu, a dla szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych w razie potrzeby Kuratorium.

Szczegółowy program oraz dodatkowe dane organizacyjne zostaną podane szkołom bezpośrednio przez Zarząd Okręgu Lubelskiego L. M K. Lublin, ul. Krak. Przedmieście 41 m. 3., dokąd należy już teraz zwracać się podając projektowaną liczbę uczestników oraz najdogodniejszy dla szkoły termin wycieczki w czasie od dnia 18 V. do 31.V. 1937 r.

Inspektoraty Szkolne i Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych zechcą zawiadomić o powyższym młodzież szkolną i zachęcić ją do wzięcia udziału w wycieczkach oraz specjalnie zainteresować nimi Koła Szkolne L. M K.

Aby umożliwić najszerszym rzeszom młodzieży zebranie gotówki na opłatę karty uczestnictwa, oraz pokrycie kosztów utrzymania w czasie trwania wycieczki, uważam za wskazane rozpoczęcie natychmiastowej zbiórki drobnych kwot, którą to zbiórkę można powierzyć samorządom szkolnym.

Samorządy szkolne względnie Dyrekcje (Kierownictwa) szkół wpłacą zebrane kwoty do dnia 5 maja 1937 r. na konto P. K. O. 80.272 (Okręg Lubelski L. M. K).

O terminie wycieczki, godzinie i stacji odejścia pociągu wycieczkowego szkoły zostaną powiadomione bezpośrednio przez Zarząd Okręgu

Lubelskiego L. M. K. na dwa tygodnie przed terminem wycieczki.
Nr O-5567/37.

176.

Wycieczki szkolne do Biskupina.

Uwzględniając prośbę Instytutu Prehistorycznego Uniwersytetu Poznańskiego Ministerstwo zwraca uwagę organizatorów wycieczek szkolnych, wyruszających w poznańskie województwo, że bardzo wskazaną rzeczą jest zwiedzenie wykopalisk prasłowiańskiej osady w Biskupinie oraz okolicznych miejscowości, jak Gniezna, Kruszwicy, Żnina, Wenecji z ruinami położonej wśród licznych jezior oraz Marcinkowa Górnego z pomnikiem Leszka Białego.

Najodpowiedniejszą porą dla wycieczek jest czas od 15 maja do 1 października.

W Biskupinie i w Żninie są schroniska szkolne. Powiatowa kolej żnińska udziela wycieczkom 50% zniżki, wstęp na wykopaliska wynosi 30 gr od osoby dla młodzieży szkół średnich i 10 gr dla uczniów szkół powszechnych. Na miejscu znajduje się tania jadłodajnia.

Pożądane jest wcześniejsze porozumienie się kierownictwa wycieczki z prof. dr J. Kostrzewskim w Biskupinie. Nr II OP-1540/37.

177.

Wycieczki szkolne na terenie Gdyni i na wybrzeżu.

Gdyński Związek Propagandy Turystycznej organizuje przy pomocy technicznej Biura Podróży Waggons Lits Cook, ryczałtowe pobyty dla wycieczek szkolnych na terenie Gdyni i na Wybrzeżu.

Przewodnią myślą organizacji ryczałtowych pobytów dla wycieczek szkolnych jest zapobieżenie nadużyciom ze strony przygodnych przewodników i pośredników, żerujących na nieznajomości terenu przybyłych, co naraża wycieczki na nieprzewidziane w swoich budżetach nadzwyczajne wydatki.

Jednodniowy ryczałtowy pobyt w Gdyni wynosi od osoby . . . . zł 4.30
w czym mieści się całodzienne utrzymanie (śniadanie, obiad i kolacja), kwatera z pościelą, zwiedzenie miasta z przewodnikiem, oraz portu specjalną motorówką.

Ryczałtowy pobyt dwudniowy wynosi od osoby . . . . zł 9.70
w czym mieści się wyżywienie i kwatera przez dwa dni, zwiedzenie miasta z przewodnikiem i portu specjalną motorówką, oraz przejazd statkiem Żeglugi Polskiej do Helu lub do Jastarni tam i z powrotem.

Wycieczki szkolne, mające zamiar przybyć do Gdyni, w czasie do dnia 26 czerwca, mogą zgłosić swój przyjazd do Biura Gdyńskiego Związku Propagandy Turystycznej, który bezinteresownie załatwi wszelkie formalności, dotyczące pobytu wycieczek szkolnych na terenie Gdyni i na Wybrzeżu. Nr 6721/37.

178.

Kalendarz Miesięczny.

Ministerstwo zwraca uwagę na wydawnictwo Instytutu pracy Samorządu Terytorialnego (Warszawa, ul. Al. Jerozolimskie 85) — p. n. „Kalendarz Miesięczny", które wychodzi co miesiąc i zawiera popularne informacje z życia samorządowego, rolniczego, spółdzielczego oraz kulturalno-oświatowego środowisk wiejskich. Zwłaszcza, w tych ośrodkach, do których nie dociera jeszcze fachowa prasa z poszczególnych dziedzin życia społecznego wsi, — wymienione wydawnictwo może oddać usługi w świetlicach i innych placówkach oświatowych, pozostających pod opieką obw. instruktorów o. p. Egzemplarzy okazowych dostarczy wymieniony powyżej Instytut. Nr II OP-2102/37.

179.

Miesięcznik Rodzina i Dziecko.

Miesięcznik „Rodzina i Dziecko", poświęcony zagadnieniom wychowania dziecka w domu, szkole i środowisku, może być zaprenumerowany do bibliotek nauczycielskich i polecony uwadze Kół i Patronatów Rodzicielskich. Materiał zawarty w tym miesięczniku nadaje się do wykorzystania przez nauczycielstwo w formie referatów na konferencjach z rodzicami. Prenumerata kwartalna, (3 zeszyty) wynosi zł 2.40, roczna (10 zeszytów) zł 7.50. Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, ul. Zakopiańska 31.
Nr O-5478/37.

180.

Egzaminy dla wychowawczyń przedszkoli.

Kuratorium zawiadamia, że egzaminy dla czynnych a niekwalifikowanych wychowawczyń przedszkoli rozpoczną się w pierwszym półroczu 1937 r. w dwóch terminach, a mianowicie: dnia 8 marca 1937 r. o godzinie 8-ej rano i dnia 1 czerwca 1937 r. o godzinie 8-ej rano. Terminy następnych egzaminów będą podane w czasie późniejszym.

Wspomniane egzaminy odbywać się będą w Państwowym Seminarium dla Ochroniarek w Warszawie, ul. 6-go Sierpnia nr 21.

O powyższym proszę zawiadomić zainteresowane osoby.

(Nr I-3144/37).

181.

Film p. t. „Sonata Księżycowa".

Ministerstwo W. R. i O. P. zwraca uwagę Kuratoriów na film p. t. „Sonata Księżycowa", jako zasługujący na obejrzenie przez młodzież szkół średnich ze względu na występującą w nim postać i grę Ignacego Paderewskiego.

Nr Szt. 1256/37.

Część nieurzędowa.

Z doświadczeń dydaktycznych i wychowawczych.

ZDZISŁAW KWIECIŃSKI.

W POSZUKIWANIU NOWYCH FORM OBCHODÓW UROCZYSTOŚCI PAŃSTWOWYCH.

„W teatrze nie powinno być mowy o jakichś dwóch światach — działającym i przyglądającym się, aktorze i widzu: jest tylko jedność stającego się dzięki uczestnictwu i współdziałaniu wszystkich, misterium".

Jan Nepomucen Miller: „Zaraza w Grenadzie", Warszawa, 1926, s. 56.

Wszyscy zdajemy sobie dobrze sprawę z faktu, że obchody rocznic narodowych, państwowych, literackich i in. urządzane w naszych szkołach coraz częściej zieją nudą i miast wywoływać odpowiednie wzruszenia i przyczyniać się do wytwarzania więzi łączącej w jedność całą społeczność szkolną (a tą z szerszymi grupami w skali państwa) są raczej czynnikiem—jeśli rzec oględnie — wychowawczo mało wartościowym.

Z myślą, aby z istniejącego stanu w jakiś sposób wyjść obronną ręką, podjęto w średnich szkołach lubelskich próbę zorganizowania obchodu 18-tej rocznicy odzyskania niepodległości według całkowicie odrębnych niż dotychczasowe zasad i założeń.

Przede wszystkim zerwano radykalnie z podziałem na wykonawców i widzów, a przyjęto zasadę, że czynny udział w wykonaniu uroczystości wziąć winna cała szkoła. Widzowie (a częściej pewne ich grupy) za chwilę stawali się wykonawcami, aby po zrealizowaniu swojego punktu powrócić z powrotem do pierwotnej roli. Scena, jako wyodrębnione miejsce akcji, nie była w ogóle brana pod uwagę. Wszyscy siedzieli koncentrycznie do środka sali, która spełniała jednocześnie rolę sceny i widowni. W środku palił się ogień (znicz), umieszczony na odpowiednim podwyższeniu graniastym, które zostało ozdobione płaskim montażem z barw państwowych, Godła państwowego, oraz z symboli współczesnej Polski pracy (kominy fabryczne, maszyny, dźwigi). Kierownikiem uroczystości, niejako reżyserem, ale widocznym dla wszystkich, był zapowiadacz, stojący obok ogniska i łączący odpowiednimi słowami poszczególne punkty programu w jedną zwartą, logiczną całość. Uroczystość odbyła się w porze wieczornej, przy zgaszonych światłach; mrok rozjaśniony był trochę ogniskiem i czerwonym światłem reflektora z boku. Na program składały się następujące elementy, spajane w całość słowem łączącym zapowiadacza: recytacje indywidualne i zespołowe, śpiew unisono wszystkich zebranych, orkiestra, sygnały na trąbce i okrzyki kolporterów gazet. Każdy zespół recytujący, jak i deklamator indywidualny mówił ze swojego miejsca w sali, tam gdzie siedział; nikt nie wychodził do środka, nie popisywał się. Oczywiście przed uroczystością należało uczestników odpowiednio rozmieścić, aby występujące zespoły i soliści, odzywały się kolejno z różnych stron sali, zależnie od potrzeby. Dzięki wyeliminowaniu z całości odchodu wszelkich przerw, bogaty program dał się wykonać w 40 minutach; uniknęło się więc długiego zazwyczaj, męczącego i rozpraszającego uwagę wyczekiwania na poszczególne punkty, a tym samym wzmocniło intensywność przeżycia.

Szczegółowo program przedstawiał się następująco:

1) Rozpoczął zapowiadacz takimi słowami: „Zaczęło się to wszystko kilka dobrych lat przed wielką wojną i już w r. 1912 zamanifestowało się wielkimi manewrami strzeleckimi". Bezpośrednio po tym:

2) Deklamacja indywidualna wiersza K. Wierzyńskiego p. t.: „Manewry strzeleckie" (ze zbioru: „Wolność tragiczna", Lwów, 1936).

3) Po słowach: „Polską wojnę otrąbić i polskie powstanie" deklamator przerwał i *cała sala* (siedząc) odśpiewała: „Hej, strzelcy wraz", po czym nastąpiła recytacja ostatniej zwrotki.

4) Zapowiadacz kilkoma zdaniami nawiązał do wybuchu wojny. Kilku uczniów z różnych stron sali wykrzykiwało tonem kolporterów gazet autentyczne tytuły dziennikarskie z roku 1914. W razie braku autentyków można takie tytuły skomponować samodzielnie.

5) Trąbka — pobudka.

6) Recytacja indywidualna dwóch fragmentów z wiersza K. Wierzyńskiego p. t. „Rok 1914" od początku do słów: „Czy to świat się dymi" i od „Przetrzeć oczy" do końca.

7) Cała sala podjęła ostatnie słowa wiersza i odśpiewała: „Wojenko, wojenko“ (siedząc).

8) Zapowiadacz przedstawił krótko historię wojny i przeszedł do 11 listopada 1918 r.

9) Znów okrzyki autentycznych tytułów dziennikarskich, jak w p. 4.

10) Cała sala odśpiewała: „Jeszcze Polska“, orkiestra odegrała „Pierwszą Brygadę“ (wszyscy stoją).

11) Recytacja wspomnienia z r. 1918 jednego z wybitnych członków obozu legionowego (z książki Wieczorkiewicza p. t.: „Rocznice“; — mogą być także inne teksty).

12) Zapowiadacz przeszedł krótko do r. 1920 (tu także okrzyki, podobnie jak w punktach 4 i 9).

13) Rec. ind. fragmentu z wiersza Wierzyńskiego p. t.: „Victoria“ od początku do słów: „Wyprzężono konie“.

14) Przejście do Polski współczesnej (w zniszczonym kraju zawrzała praca w fabrykach, szkołach i urzędach).

15) Recytacja zespołowa wiersza Słonimskiego: „Oto idziemy do pracy“ (śpiew II windy z „Wieży Babel“). W szkołach żeńskich można — zamiast rec. utworu Słonimskiego — odśpiewać Madejskiego: „Do roboty“, albowiem dla zespołu dziewczęcego jest to recytacja nieodpowiednia.

16) Rec. zesp. wiersza M. Brauna: „O budowaniu domu“ (można tu także wyzyskać J Tuwima: „Pieśń o białym domu“ — opracowanie inscenizacyjne w „Teatrze w Szkole“ 1935, nr 4).

17) Rec. zesp. utworu M. Brauna: J k pracują warsztaty“ (można tu także wyzyskać J. Czechowicza: „Śląsk śpiewa” — opracowanie inscenizacyjne w „Oświacie Pozaszkolnej” 1936, nr 7 — 8).

18) Rec. zesp. parafrazy zakończenia „Wieży Babel” A Słonimskiego („Ponad głowami wątpiących złączeni mówią młodzi: słabość mizerną, która rządzi ciałem, i wszystkie nasze dzienne trudy — pokonać możemy zapałem”).

Ostatnie cztery recytacje zespołowe były także przeplatane słowem łączącym zapowiadacza.

W podanym programie daje się łatwo zauważyć brak elementu widowiskowego, wzrokowego. Było to pominięcie celowe, aby nie powiększać trudności realizacyjnych. Brakowi temu można w przyszłości zaradzić w ten sposób, że w odpowiednim miejscu zapalimy światła i zespół młodzieży wykona dobraną inscenizację na środku sali, obok ogniska. Wykonawcy w kostiumach siedzieć będą od początku uroczystości w pierwszym rzędzie środkowym, aby nie potrzebowali się przedzierać do miejsca akcji przez skupienie widzów.

Aby impreza taka należycie się udała, musi być dobrze postawiona strona organizacyjna. Cały projekt obchodu należy omówić na zebraniu rady pedagogicznej i przygotowanie poszczególnych odcinków powierzyć pojedyńczym nauczycielom, z tym, żeby je opracowali na *normalnych lekcjach szkolnych.* Kierownictwo całości winno spocząć w rękach opiekuna teatru szkolnego. Recytacje zespołowe i inscenizacje trzeba opracować w *zespołach klasowych.* Śpiew unisono w tych klasach, gdzie nie ma osobnych lekcji śpiewu można przećwiczyć na lekcjach zastępczych; niezależnie od tego pożądane jest urządzenie po gimnastyce porannej jednej próby śpiewu całej szkoły. Próby innych punktów uroczystości należy urządzać tylko w poszczególnych zespołach. Zorganizowanie próby całości, z wszystkimi klasami byłoby błędem, gdyż właściwa uroczystość straciłaby wówczas charakter atrakcyjności; a obchód ma dać wrażenie pewnej improwizacji, chociaż w szczegółach dobrze opracowanej Jedną godzinę wychowawczą, bezpośrednio przed terminem realizacji, trzeba poświęcić na dokładne omówienie organizacji uroczystości. Uczniowie występujący indywidualnie i kierownicy zespołów muszą wiedzieć po kim i po jakich słowach dochodzą do głosu; a wszyscy muszą wiedzieć po jakich słowach zaczynają śpiewać (kilku uczniów, wyznaczonych wcześniej, intonuje!).

Na pół godziny przed oznaczonym terminem uroczystości młodzież winna zejść się w swoich klasach, skąd w szyku zwartym ma przejść do sali teatralnej i zająć w skupieniu miejsca, wskazane jej przez kierownika organizacyjnego. Nauczyciele usiądą przy swoich wychowankach.

Korzyści wychowawcze i artystyczne tak przygotowanej uroczystości spostrzec można łatwo. Podsumujemy je krótko.

Przez zerwanie z podziałem na wykonawców i widzów, jak i przez zignorowanie sceny jako miejsca akcji uzyskuje się tą ważną zdobycz, jaką jest możność zaangażowania całej młodzieży do czynnego udziału w uroczystości; nie ma z jednej strony grających, wysilających się, a z drugiej uśmiechniętych ironicznie krytyków. Przez zespolenie się grających z widzami wytwarza się większą bezpośredniość przeżyć, wszelka sztuczność jest zredukowana prawie całkowicie. Uroczystość trwa krótko, ale działa silnie nie przerywaną pauzami, toczącą się wartko poprzez mnogość elementów treścią, kondensacją wyrazu, masowością i siłą wykonania, oraz nastrojowością oświetlenia. — Wszyscy ponoszą solidarną odpowiedzialność za przygotowanie i wykonanie obchodu: uczniowie wraz z gronem nauczycielskim.

Przez równomierne rozłożenie pracy na większość nauczycieli unika się przeciążenia jednej osoby, zazwyczaj polonisty, który sprawuje najczęściej obowiązki opiekuna teatru szkolnego. Wskutek opracowania materiałów uroczystościowych na normalnych lekcjach szkolnych (najczęściej na języku polskim) ułatwia się zajęcia uczniom, którzy nie potrzebują, nieraz z daleka, przychodzić do szkoły na próby popołudniowe, oszczędza czas nauczycielom, a wreszcie — co jest bardzo ważne — nawiązuje korelację między imprezami widowiskowo-teatralnymi a na-

uką szkolną. Taka uroczystość, jako nie wymagająca sceny i dekoracyj może być zorganizowana nawet w bardzo prymitywnych warunkach lokalowych.

Ale należy też wspomnieć o ujemnej stronie nowej formy obchodu. Faktem jest, że świadomość, iż za chwilę trzeba wystąpić czynnie, włączyć się do toku uroczystości jako jej wykonawca — co powoduje konieczność pilnego wyczekiwania naznaczonego momentu — wszystko to utrudnia, a nawet czasem uniemożliwia, spokojne słuchanie i wchłanianie poprzednich punktów. A po występie rozkołysanie nerwowe nie ustępuje, lecz trwa i znów przeszkadza w percypowaniu dalszych treści. Stwierdziła to w ankiecie sama młodzież. W dawnej, szablonowej akademii zachodziło to samo zjawisko, ale nie było niczym groźnym wobec małej ilości uczniów zajętych czynnie.— Sądzę, że można to zło zmniejszyć do minimum przez zorientowanie się biorących czynniejszy udział (bo czynny biorą w zasadzie wszyscy), gdzie ich wystąpienie znajduje się w konstrukcji całości programu, przez nauczenie się na pamięć poprzedzających „ostatnich słów", możliwie jak najlepsze przygotowanie swej produkcji i — może — wywoływanie w odpowiednim momencie poszczególnych zespołów i osób przez zapowiadacza. — Sposób zaradzenia brakowi elementu wzrokowego już został omówiony.

Stosunek młodzieży lubelskiej do nowej formy uroczystości był w 90% pozytywny, co wykazała ankieta, przeprowadzona w klasach III-cich i VII mych. Nauczycielstwo natomiast, bez wyjątków opowiedziało się za przedstawionym pomysłem.

Zaznaczyć należy, iż opisana forma obchodu nawiązuje do harcerskich ognisk (kominków) z tą jednak różnicą, że tam treść jest improwizowana i nie powiązana w logiczną całość — tu solidnie przygotowana i tworząca jedność. Odbiły się tu również wpływy radia; bo właściwie było to słuchowisko. Ale po wprowadzeniu do programu kilku inscenizacyj zbliżymy się bardzo blisko do „normalnego" teatru, oczywiście nie w postaci dzisiejszej.

Podany *program* uroczystości nadaje się do zrealizowania tylko w szkołach średnich. Dla użytku szkół powszechnych musi być zestawiony montaż z innych, łatwiejszych utworów, można zerwać z ciągłością historyczną, albo na inne sprawy zwrócić uwagę dziatwy. Ale wypracowana przez nas *forma* uroczystości, jej strona organizacyjna i korelacyjna, może być z powodzeniem stosowana we wszystkich typach szkół, na różnych stopniach nauczania i to nie tylko z okazji Święta Niepodległości, ale i przy innych sposobnościach, których tak wiele dostarcza życie szkoły współczesnej.

JAN KĘPKOWICZ

JAK KORZYSTAM Z CZASOPISM DZIECIĘCYCH W SZKOLE POWSZECHNEJ?

Program, jako jeden z celów wychowania stawia przygotowanie wychowanka do życia. Obserwując życie, widzimy jego ciągłą zmienność, ciągłe poszukiwanie nowej treści i formy w dziedzinie gospodarczej, kulturalnej, społecznej, naukowej itd. Prof. Znaniecki w dziele „Ludzie współcześni, a cywilizacja przyszłości" widzi w tym dynamizmie jedyny ratunek przed powtarzaniem się kryzysów kulturalnych. Ale żeby zapewnić płynny charakter cywilizacji należy wychować ludzi nowych, zdolnych nadążać za duchem czasu i brać czynny udział w poszukiwaniu coraz doskonalszych form bytu ludzkiego. Za tym na szkole powszechnej — ciąży zakładanie fundamentów dynamizmu twórczego, czego osiągnięcie byłoby niemożliwe, gdybyśmy się posługiwali w naszej pracy tylko podręcznikiem, który mimo największych wysiłków ze strony autorów nie może uwzględnić zagadnień chwili bieżącej. Pozostaje więc na usługach szkoły, celem uzupełnienia luki w wychowaniu, radio i prasa — obie dziedziny, jak dotąd nie dość wyzyskane w pracy szkolnej. Rola pisemek została należycie doceniona przez twórców programów dla szkół powszechnych, gdzie w programie jęz. polskiego szkół III stopnia na klasę III i IV mamy o tym stosowne wzmianki w dziale mówienia, a na kl. V i VI w dziale czytanie, zaś w klasie VII mówi się o posługiwaniu prasą codzienną i periodyczną pod postacią wycinków do gazetki ściennej. Zdawałoby się zatem, że jest wszystko w porządku, program przewiduje, a nauczycielstwo docenia i realizuje w swej pracy. Ale otóż z tą realizacją nastręczają się duże trudności, szczególnie na terenach szkół wiejskich, gdzie jest trudno o każdy grosz. Z drugiej strony życie woła do nas, aby tę 65% masę obywateli rozrzuconych po wsiach, z dala od ośrodków, ogniskujących życie umysłowe, uczynić zdolną do korzystania z dóbr kulturalnych i wyrwać ze stanu życia nieledwie wegetacji. To też przyzwyczajając dzieci od najmłodszych lat posługiwać się prasą, wyrobimy u nich nawyk czytania czasopism, co w przyszłości uznają za rzecz pierwszej potrzeby, narówni z zaspokajaniem potrzeb fizycznych. Jak dotąd w Polsce nie jest dobrze, obserwujemy niebezpieczne zjawisko na wsi, a mianowicie obojętność wobec potrzeb kulturalnych. Tym należy tłumaczyć, iż nakłady dzienników w Polsce w porównaniu z zagranicą i naszymi możliwościami stoją na ostatnim miejscu.

Po tych wstępnych rozważaniach ogólnych przejdę do części szczegółowej, a mianowicie jak tę sprawę rozwiązałem w swojej szkole. Korzystanie z *Płomyka* i *Płomyczka* (gdyż to czasopismo jest abonowane) nie jest u nas nowe, sięga już kilkunastu lat, ale w roku bieżącym zorganizowaliśmy je na innych podstawach. A więc rozpoczęliśmy od rodziców. W początkach września na zebraniu rodzicielskim po szczegółowym wyjaśnieniu roli pisemek, została powzięta uchwała opodatkowania się na ten cel po 10 gr od dziecka (uchwała zapadła jednomyślnie). Po zabezpieczeniu podstaw finansowych, które pozwoliły na prenumeratę 90 egz. czasopism (w porównaniu z rokiem ubiegłym o 20 więcej) należało przystąpić do zorganizowania czytelnictwa pod względem tech-

nicznym. A więc w klasie V, VI i VII sprawę tę powierzono samorządom klasowym, przez co te ostatnie zyskały bardzo ważną podstawę bytu, a mianowicie finansową.

Nastręczyła się okazja do wielu czynności wychowawczych. Trzeba było wybrać skarbnika gminy, zaprowadzić książkę kasową, kwitariusz dochodowy i rozchodowy, powołać komisję rewizyjną, dawać sprawozdania, dyskutować, podejmować uchwały na zebraniach itd. Trzeba zaznaczyć, że funkcje samorządowe dzieci pełnią z zainteresowaniem i sumiennie. Dalej należało zorganizować sposób czytania, do czego utworzono stałe grupy. Klasa VII, licząca 50 dzieci, została rozdzielona na 7 grup i ma 7 egz. *Płomyka*, więc do każdej grupy należy siedmioro dzieci, każda grupa ma przodownika, który zajmuje się wypożyczaniem i wymianą w grupie, oraz prowadzeniem kontroli numerów przeczytanych. Czytanie odbywa się samodzielnie w domu i wciągu tygodnia wszystkie dzieci mają obowiązek przeczytania numeru.

Przy takim czytaniu zdawało się, że wiele dzieci ograniczało czytanie do przejrzenia tytułów, obrazków i odczytywania czegoś wesołego, rzeczy poważne, wymagające wysiłku umysłowego, były unikane.

Po skonstatowaniu tego faktu na zebraniu samorządu dzieci wyznaczyły sprawozdawców, których liczba odpowiada liczbie najważniejszych działów *Płomyka*. Sprawozdawcy zostali dobrani stosownie do zainteresowań, np. z działu robót, rozrywek umysłowych i innych. Sprawozdawcy są zmieniani co pewien czas. Na sprawozdania musiała być poświęcona jedna lekcja jęz. polskiego w tygodniu, wybrano sobotę, gdyż do tego czasu numer powinni wszyscy przeczytać. Lekcje sprawozdawcze polegają na zreferowaniu sprawy przez sprawozdawcę i na dyskusji. W miarę możności niektóre ważniejsze artykuły są odczytywane w klasie. Taka forma czytelnictwa czasopism wzmocniła zainteresowanie i podniosła jakość czytania, dzieci nauczyły się robić wyciągi, co im ułatwia dyskusję i referowanie, a co jest znakomitym środkiem przygotowawczym do samokształcenia, na co program w klasie VII-mej kładzie szczególny nacisk.

Na zakończenie pragnę nadmienić, iż dodatki powieściowe powiększają biblioteczkę klasową i tak np. 7 egz. słownika ortograficznego, który wyszedł w roku bieżącym wykorzystujemy na lekcjach jęz. polskiego w czasie pisania, po oprawieniu staną się własnością szkoły. Pod koniec roku jeden rocznik *Płomyka* oprawiamy i zatrzymujemy w bibliotece klasy, pozostałe rozdzielamy między dzieci, a na zebraniu rodzicielskim złożymy sprawozdanie z wykonania uchwały powziętej we wrześniu. W podobny sposób odbywa się wykorzystanie czasopism w klasach młodszych, zależnie od celów jakie im wyznacza program.

SKRZYNKA PORAD ADMINISTRACYJNYCH.

p. Michał.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzposp. z dnia 28.X.33 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) została zniesiona ustawa uposażeniowa z dnia 9.X.23 r., która w art. 44 zapewniała korzystanie nauczycielom z gruntów szkolnych, o ile je użytkowali w chwili wejścia w życie ustawy.

Tymczasowe przepisy o szkołach elementarnych z roku 1917 w art. 20 oraz ustawa o częściowej zmianie Samorządu terytorialnego z 1933 r. zastrzega prawo dysponowania gruntami szkolnymi właściwym Zarządom gminnym.

W konkretnym wypadku, o który Pan zapytuje, nauczycielstwo tej szkoły nie ma zdaniem Redakcji żadnego tytułu do żądania od kierownika szkoły, aby stosunkową część czynszu dzierżawnego, jaki pobiera za wydzierżawiony grunt szkolny, dzielił pomiędzy nauczycieli, zatrudnionych w danej szkole.

Przyrzeczenie protokólarne kierownika szkoły, że będzie dzielił pomiędzy nauczycieli pobierany czynsz dzierżawny, ma raczej charakter natury moralnej, a nie prawnej.

Wi.

KRONIKA.

Z DZIAŁALNOŚCI ODDZIAŁU PODLASKIEGO TOWARZYSTWA POLONISTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

Członkowie Podlaskiego Koła Polonistów wzięli udział w czterech konferencjach, które odbyły się: pierwsza w dn. 7 listopada 1936 r. w Sokołowie Podl. Lekcję na temat ćwiczeń redakcyjnych przeprowadził p. Wł. Woysław w kl. IV gimn. XX Salezjanów; druga w dn. 12 grudnia 1936 r. w Siedlcach, lekcję z lektury przeprowadziła p. J. Osińska w kl. IV gimn. im. B. Prusa i p. A. Zawadzka lekcję gramatyczną w kl. IV gimn. im. Królowej Jadwigi; trzecia w dn. 20 lutego 1937 r. w Siedlcach, lekcję gramatyczną przeprowadził p. B. Bucholc w kl. IV gimn. im. Hetm. Żółkiewskiego, wreszcie czwarta w Warszawie w dn. 3 marca, lekcje przeprowadzili Instruktorzy Ministerialni: p. J. Dańcewiczowa lekcję gramatyczną w kl. IV gimn. im. J. Lelewela i p. dr. Wł. Szyszkowski lekcję z lektury w kl. IV gimn. im. E. Plater. Na pierwszym zjeździe omówiono program pracy na cały rok.

Na zjeździe w Siedlcach w dn. 12 XII.36 p. Dr. Władysław Szyszkowski — Instruktor Ministerialny wygłosił referat p. t. „Uzasadnienie uchwał Komitetu Ortograficznego".

Na zjeździe był obecny Naczelnik Wydziału Szkół Średnich Kuratorium Lub. p. J. Odroń.

Na zjeździe w dn. 20.II.37 r. p. Ignacy Wojewódzki zagaił dyskusję na temat realizacji programu jęz. polskiego w kl. IV w świetle półrocznego doświadczenia.

W dniu 20 lutego b. r. zostało zlikwidowane Podlaskie Koło Polonistów a powstał oddział podlaski Towarzystwa Polonistów Rzeczypospolitej Polskiej.

W skład Zarządu oddziału weszli: jako przewodniczący p. Dr. St. Rutkowski, jako vice przewodnicząca p. J. Adamówna, jako sekretarz-skarbnik p. A. Zawadzka, w skład komisji rewizyjnej weszli p. Kondracki, p. Wojewódzki, p. Woysław.

Na ostatnim zjeździe w Warszawie p. Dr. Władysław Szyszkowski wygłosił referat p. t. „Wytyczne programu jęz. polskiego w liceum".

Praca członków oddziału ogniskuje się głównie przy realizowaniu programu jęz. polskiego w kl. IV jako tej, która wymaga najbaczniejszej uwagi ze względu na swój

charakter. W związku z dyskusją, jaka rozwijała się na każdej konferencji na temat lekcji i referatów, uczestnicy, mając na uwadze jaknajlepsze realizowanie programu, uznali pewne kwestie za podlegające dyskusji,

a) w sprawie ćwiczeń redakcyjnych
1. nie robić tego typu ćwiczeń zbyt często.
2. stosować różne ich formy.

b) w sprawie syntetycznego opracowania lektury,
1. rola doboru materiału,
2. organizacja pracy domowej ucznia,

c) w sprawie odciążenia polonisty na rzecz nauczyciela takich przedmiotów jak geografia, przyroda, fizyka.

I wobec tego, że wykaz lektury uzupełniającej obejmuje utwory z najróżnorodniejszych dziedzin życia, z zakresu różnych specjalności jak geografia, przyroda, fizyka a polonista do opracowania tego rodzaju lektury nie ma i nie może mieć przygotowania, stąd utwory z cyklów: „Podróże, Wyprawy naukowe, Żegluga, Lotnictwo" powinnyby się raczej znaleźć w spisie lektury odpowiednich przedmiotów.

d) w sprawie nauczania gramatyki w kl. IV gimnazjum
1) stosowanie metody raczej przyrodniczej,
2) dostarczanie materiału uczniowi przez nauczyciela,
3) potrzeba pogłębienia nauki gramatyki przez stosowanie logiki i psychologii.

Członkowie Podlaskiego Koła wzięli udział w Kursie Metodycznym zorganizowanym przez Klub Polonistów w Warszawie w dn. 21, 22, 23 września 1936 r.

Kurs poświęcony był wytycznym programu jęz. polskiego w kl. IV gimnazjum.

Uczestnicy wzięli udział w lekcjach Instruktorów Ministerialnych p. J. Dańcewiczowej, p. dr. Wł. Szyszkowskiego i p. dr. J. Saloniego, ponadto wysłuchali referatów w związku z lekturą, nauką o języku i ćwiczeniami w mówieniu i pisaniu.

KONFERENCJA REJONOWA SEKCJI ŻEŃSKIEJ OGNISKA METODYCZNEGO ZAJĘĆ PRAKTYCZNYCH W LUBLINIE.

Ostatnia Konferencja rejonowa opracowała zagadnienia:
1) Zdobnictwo w programie gimnazjalnym.
2) Szycie plecaków i pokrowców w kl. III-ciej.
3) Współpraca nauczycieli zaj. prakt. z organizacjami szkolnymi.
4) Korelacja nauki zajęć prakt. z fizyką w klasie IV-tej.

Zagadnienie pierwsze zostało zilustrowane lekcją przykładową kol. J. Chmielewskiej, referatem kol. M. Śliwowskiej i pracami uczennic różnych szkół. Zwrócono uwagę na logiczne dostosowanie zdobienia do rodzaju przedmiotu zdobionego i zastosowanie w zdobieniu odpadków materiałów. Odmówiono rozplanowanie płaszczyzn zdobniczych w związku z ogólną formą przedmiotu zdobionego, zasadnicze ściegi zdobnicze ich kompozycje i dobór barw.

Lekcja kol. A. Bagieńskiej, na temat szycia plecaków i pokrowców, była przykładem jak należy rozbudzić u uczennic twórczość i zaradność w samodzielnym budowaniu form w związku z użytecznością robionego przez nie przedmiotu.

Sposób wykonania plecaków, chlebaków, mapników, pokrowców na rakiety i walizki, worków na pościel itp. omówiono na gotowych przedmiotach, wykonanych w różnych gimnazjach.

Współpracę naucz. zaj. prakt. z organizacjami szkolnymi omowiono na podstawie sprawozdań kol. kol. Piętkówny, Hellerowej i Taczanowskiej, i referatu E. Łukasiewicz.

Ustalono formę współpracy z organizacjami szkolnymi. Podkreślono duże znaczenie umiejętnego zorganizowania roboty przez: powierzenie jej drużynom technicznym uczennic, ustalenie czasu na porozumiewanie się nauczycielki z organizacjami i współudział nauczycieli-opiekunów organizacyj lub matek w pracy pozalekcyjnej uczennic.

Zagadnienie korelacji zajęć prakt. z fizyką w klasie IV-ej umówiono w drugim dniu konferencji przy współudziale nauczycieli fizyków. Lekcje przykładowe z fizyki i zajęć prakt., oświetlone dyskusją, dały wskazówki jak należy realizować program w kl. IV-ej.

DAR DLA SZKÓŁ POWSZECHNYCH NA POLESIU.

Sekcja żeńska Ogniska metodycznego zajęć praktycznych przy państw. Gimnazjum żeńsk. im. Unii Lubelskiej w Lublinie zebrała drogą loterii z prac uczennic kilku gimnazjów na terenie Lublina i Okręgu lubelskiego sumę 226 zł 40 gr.

Z pieniędzy tych zakupiono 2 szafki z narzędziami do robót ręcznych i przyborami do szycia.

Szafki zostały wysłane w dziu 3 kwietnia Szkole powszechnej I-stop. w Panasewiczach pow. Prużany i szkole powszechnej I-klasowej w Ogdemerze pow. Drohiczyn Poleski, za pośrednictwem Inspektoratów szkolnych w Prużanie i Drohiczynie Poleskim.

Z OGNISKA METODYCZNEGO HISTORII.

W lutym b. r. odbyła się w Siedlcach konferencia rejonowa Grupy siedleckiej wespół z nauczycielstwem szkół powszechnych. Tematem konferencji były wyniki nauczania historii w szkole powszechnej i potrzeby w tym względzie gimnazjalnego kształcenia historycznego. Na program złożyły się dwa referaty (p. Landau'owej i p. Sitkiewicza) oraz dwie lekcje przykładowe (p. Grunwalda w VI oddz. szkoły powsz. i p. Jędrychowskiego w II kl. gimn). Ponadto p. J. Dobrzański wygłosił odczyt pt. Szkolnictwo średnie Podlasia 1795—1809.

W ciągu miesiąca lutego i marca Ognisko zorganizowało dla swoich członków z Lublina cykl wykładów z zakresu historii sztuki, które wygłosił dr J. Dutkiewicz, ilustrując je bogato przeźroczami. Poruszono następujące tematy; 1) sztuka gotycka, 2) renesans i barok, 3) style historyzujące i sztuka współczesna, 4) Lublin w sztuce,

W dniach 12 i 13 marca odbyła się w Lublinie okręgowa konferencja metodyczna poświęcona realizacji programu historii w IV kl. gimn. Na program złożyły się

dwie lekcje przykładowe oraz zbiorowe referaty nt. 1) Podbudowa historyczna dla nauczania hist. w klasie czwartej, 2) koleracja historii z pokrewnymi przedmiotami, 3) materiał i pomoce nauczania, 4) lektura. Oddzielnie opracowano i wygłoszono referat na temat roli mapy, jako pomocy nauczania w IV klasie.

W wyniku dwudniowej pracy zebrani 1) uświadomili sobie, jakie mają możliwości realizacji programu historii w klasie czwartej, 2) zdali sobie sprawę z trudności na jakie mogą natrafić w ciągu półrocznej pracy, 3) omówili sposoby i możliwości odwoływania się do przeszłości przy opracowywaniu zjawisk współczesnych oraz 4) możliwości i sposoby współpracy z nauczycielami pokrewnych przedmiotów. W zakresie wymagań, stawianych uczniom, uznano za rzecz konieczną, zwracać baczną uwagę na ich wiadomości faktyczne. W związku z tym należy jednak zawsze pamiętać, że między kształceniem materialnym a formalnym musi istnieć odpowiednia harmonia.

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI OKRĘGOWEJ OGNISKA JĘZYKA NIEMIECKIEGO.

Dwudniowa konferencja ogniska w dniach 8 i 9 marca połączona była z wykładami prof. Roedemeyera z Frankfurtu nad Menem. Wygłosił on trzygodzinny wykład dla nauczycieli p. t. „Deutsche Aussprache und Sprechbildung", a dla młodzieży klas IV—VIII recytacje wybranych utworów niemieckich. Tematem konferencji było „Krajoznawstwo na lekcjach języka niemieckiego" głównym zagadnieniem dydaktycznym „Praca zespołowa na lekcjach języka obcego". Konferencja zgromadziła 38 germanistów z całego okręgu.

Obrady oparły się na trzech lekcjach przykładowych w kl. II p. Hermanowa, w kl. III, p. Klinghoffer, w kl. IV p. Kümmelówna, oraz na referacie p. Klinghoffera: „Krajoznawstwo na lekcjach języka niemieckiego" w nowym gimnazjum i tezach opracowanych przez kierownika ogniska na temat „Formy pracy zespołowej".

Główne myśli referatu uzgodnione z uwagami podczas dyskusji są następujące: w ramach pracy gimnazjalnej wiadomości kulturoznawcze i krajoznawcze sprzęgają się ze sobą; chociaż temat „krajoznawstwo" jest osią nauki w kl. III, kl. I i II mogą stworzyć odpowiednie przygotowanie do tematu, a kl. IV ująć uzyskane wiadomości w pewną całość; w odróżnieniu do dawnego programu występuje w nowym gimnazjum na pierwszy plan człowiek na tle krajobrazu, a nie krajobraz i człowiek kraj zamieszkujący; młodzież w wieku gimnazjalnym nie jest w swej większości zdolna do głębszych analiz estetycznych, wobec czego analiza stylów i formy na poszczególnych dziełach sztuki nie może jej odpowiadać; należy unikać ramowych charakterystyk narodu, a raczej zbierać materiał charakteryzujący; międzynarodowa korespondencja szkolna przyczynia się bezsprzecznie do pogłębienia tematów krajoznawczych, wymaga jednak dużej dozy odpowiedzialności ze strony nauczyciela i uczniów.

W nawiązaniu do lekcyj epidiaskopowych konferencja przyjęła zasadę nie przeładowywania tych lekcyj obrazami, by umożliwić ich percepcję w żywym słowie w języku obcym.

Uzgodnione z zebranymi tezy do zagadnienia pracy zespołowej są następujące:

a) Korzyści pracy zespołowej są psychologiczne i wychowawcze, bo umożliwiają uspołecznienie klasy przez związanie uczniów mocnych i słabych we wspólnym wyścigu pracy; praca taka wytwarza przekonanie o grupowej odpowiedzialności i uświadamia uczniom wartość przyczynku własnej pracy dla pracy zespołu. Jako korzyści dydaktyczne uznać należy: wyrównanie poziomu wiedzy w grupie, częściowe przerzucenie inicjatywy pracy na uczniów, szybsze tempo w przerabianiu materiału.

b) Zespołem może być cała klasa lub jej część. Praca zespołowa może być dorywcza, do czego sposobność jest niemal na każdej lekcji (chóralne ćwiczenia, pytania łańcuchowe, dramatyzacja itp.), lub zorganizowana. W ostatnim wypadku dzieli nauczyciel klasę na grupy na okres roku szkolnego lub na pewną jego część i poddaje grupy przewodnictwu kierowników, przy czym ma wyraźne plany pracy na dłuższe lub krótsze okresy czasu. Skład zespołu może się zmieniać zależnie od zagadnienia.

c) Przykłady pracy zespołowej klasy lub pewnej grupy: klasa jako zespół posiada wspólny zeszyt protokółów lekcyjnych, lekcyj epidioskopowych, lektur itp.; grupy jako zespoły opracowują dramatyzację bajki i noweli, różne działy gazetki klasowej, rozmaite zagadnienia lektury, dzielą między siebie pracę nad lekturą domową, lub odcinki materiału rzeczowego podręcznika itp.

d) Praca zespołowa wymaga dokładnego ustalenia tematu, planu pracy i przydziałów. Praca taka jest szkolna lub domowa z podaniem wyników całej klasie W ostatnim wypadku winna nastąpić synteza wyników pracy zespołów przy współpracy całej klasy.

e) Praca zespołowa może być w ścisłej łączności z realizowaną metodą projektów lub przeprowadzonym ad hoc nauczaniem pod kierunkiem.

f) Ujemne strony: wytężona praca zespołu podczas przydzielonej pracy, a równocześnie pewna bierność przy omawianiu wyników innych poszczególnych zespołów. Im większa rozpiętość czasu między podanym wynikiem pracy pierwszej i ostatniej grupy, tym większe niebezpieczeństwo bierności pozostałych zespołów. Z tego wynika zasada, by raczej częściej tworzyć zespoły z mniejszym przydziałem pracy niż rzadziej z dużymi partiami pracy. Poza tym wymaga praca zespołowa pewnego wyrównanego poziomu wiedzy w zespole, inaczej spada ciężar pracy na jedną lub dwie jednostki mocne albo też wyniki całej pracy są nikłe. Obowiązuje zatem nauczyciela ostrożność przy ocenie tej formy pracy uczniowskiej.

Następnie konferencja wysłuchała sprawozdania z pracy sekcyj w Chełmie i Siedlcach, a kierownik ogniska powiadomił kolegów o kursach dla germanistów w Niemczech i Austrii. Zapoznano się też z tezami do lektury statarycznej i kursorycznej opracowanymi przez ognisko lwowskie.

Na zakończenie obrad złożyli sprawozdania z książek: kol. Kümmelówna — Baldur von Schirach: Hitlerjugend i kol. Stępniewski — W. Weber: Deutsch für Ausländer.

Józef Klinghoffer.

BIBLIOGRAFIA DOTYCZĄCA NAUCZANIA RYSUNKU W SZKOLE POWSZECHNEJ.

I. Podręczniki do nauki. Oceny.

Bartel Kazimierz. Perspektywa malarska. W-wa 1928, nakł. Trzaska Ewert i Michalski . . . 1924

Bobieńska Nina. Pierwsze lata nauczania rysunków w szkole powszechnej. Lwów—Warszawa 1930, nakł. Książnica-Atlas 213

Bobieńska N. Ćwiczenia w rysunku przestrzennym na terenie szkoły powszechnej i niższych klas gimnazjum. W-wa 1931, nakł. Nasza Księgarnia 3736

Bobieńska N. Na marginesie książki Konbenberga—Człowiek jako model w szkole powszechnej. Praca Ręczna w Szkole 1931, nr 4, s. 73 . 1925

Gołębiowski Jan. Nowy kierunek w rysunku elementarnym. Stanisławów 1908 378

Gołębiowski J. Początki nauki perspektywy. Wyd. Haskler, Stanisławów 2246

Gorzkowski Adam. Rysunki, podręcznik metodyczny dla uczących rysunków w szkołach powszechnych cz. I i II. Wyd. Książnicy Naukowej, Przemyśl—W-wa 1931 4225

Homolacs Karol. Podstawowe zasady budowy ornamentu płaskiego i metodyka kursu zdobniczego, nakł. Książnica Polska 1920 6554

Homolacs K. Podręcznik do ćwiczeń zdobniczych. Kraków 1924, nakł. Muzeum Przemysłowego im. Baranieckiego 1839

Homolacs K. Studium formy, barwy i światła... Kraków 1929, nakł. Muzeum im. Baranieckiego 2825

Homolacs K. Podręcznik do introligatorskiego zdobnictwa stemplowego... Kraków 1927, nakł. Muzeum Przemysłowego im. Baranieckiego . . 1419

Homolacs K. Zasady ćwiczeń rysunkowych w szkole ogólnokształcącej. W-wa, nakł. Sekcji Nauczycieli Robót Ręcznych Z. N. P. Odbitka z czasop. Roboty Ręczne i Rysunki . . . . —

Karp Cz. Rysunek na I-szczeblu programowym. Jak realizować nowe programy szkolne nr. 25, Nakł. Gebethner i Wolff, W-wa 6064

Kierski Feliks. Podręczna encyklopedia pedagogiczna — Rysunki, tom II, nr 2 1925, s. 474 . .

Kryciński W. Nowe metody nauczania rysunków odręcznych, zdobniczych i malarstwa dekoracyjnego. Lwów 1926 2087

Krzywiec R. O nauce rysunku w szkole ogólnokształcącej. Nakł. powsz. Stowarzyszenia Nauczycieli rysunku. W-wa 1932 . . . . . .

Krzywiec R. Dydaktyka nauki rysunku w nowym wychowaniu. W-wa 1933 4976

Lam Władysław. Podstawy wiedzy rysunkowej. Poznań 1929. 2817

Lam St. Malarstwo i jego zasady. Lwów 1935, Zakł. Narodowy im. Ossolińskich 9051

Lam Wł. Jak rozwijać twórczość malarską u dziecka do 14-go roku życia. Lwów 1936. nakł. Zakładu Narodowego im. Ossolińskich . . . .

Liberty Tadd J. Nowe drogi wychowania artystycznego, przełożył E. N. W-wa 1920, Wyd. M. Arct 170

Matzke Stanisław. Zasady rysunku początkowego. Nakł. autora, Lwów 1923 575

Matzke St. Nauczanie rysunku przestrzennego w związku z dziejami kultury. Lwów 1923 . . . 400

Matzke St. Przyroda modelem rysunkowym. Lwów 1922 386

Matzke St. Ocena książki St. Szumana — Sztuka dziecka, Psychologia twórczości rysunkowej dziecka. „Rysunki w Szkole", czerwiec 1928, ZNSP, dodatek do Głosu Nauczycielskiego . .

Misky Ludwik. Plastyczne uzmysłowienie przedmiotów. Lwów — W-wa 1922, nakł. Książnica-Atlas 287

Misky L. Rysunek głowy i figury ludzkiej. Lwów—W-wa 1925, nakł. Książnica-Atlas, oraz w czasop. „Kształt i Barwa" rok 1914, zesz. 1, s. 2 . . 288

Narębski S. i Smorgoński J. Metoda szybkiego rysunku perspektywicznego 6124

Prang. Wychowanie artystyczne w szkołach początkowych, część I, przekład G. Stojowskiej. W-wa 1920, nakł. M. Arcta 31

Policht Henryk. Nauka rysunku, część I—Zasady, materiał, plan. Kraków 1943, nakł. autora . . 5805/I

Policht H. Nauka rysunku, część II — Wyprowadzenie formy na zajęciach praktycznych i rysunku. Kraków 1934, nakł. autora 5805/II

Policht H. Metodyczne nauczanie wycinanki w szkole. Kraków 1924 . . . .

Radnicki Zygmunt. Dydaktyka rysunku. Odbitka z „Encyklopedii Wychowania", nakł. Nasza Księgarnia, W-wa 1936 9076

Ramułtowa M. Początkowa nauka rysunków i jej znaczenie pedagogiczne. W-wa nakł. M. Arcta 2095

Studia ruchu i rysowania zwierząt podług metody prof. Augsburga, przełożyła Z. Skorobohata-Stankiewicz. W-wa 1920, nakł. M. Arcta . . .

Tor J. Plastyka w szkole, nauka rysunku, metodyka nauki w szkole powszechnej i średniej . 7012

Tor J. Forma plastyczna, podstawowe zasady rysunku elementarnego. Lwów 1925 . . . . .

Tor J. Podręcznik do nauki rysunku, część I — Plastyka w szkole, część II — Sztuka dziecka. Mysłowice 1931, nakł. autora . . . . . .

II. Cele i zadania nauki rysunków w szkole ogólnokształcącej.

postulaty

Gostyńska D. Plastyka w szkole. Wiadomości Literackie, lipiec 1934, nr 30 . . . .

Lam Władysław. O programowe zwalczanie analfabetyzmu w zakresie nauk plastycznych. Przyjaciel Szkoły 1932, nr 14, s. 470 2283

Lam Wł. O wykształceniu elementarnym z zakresu nauk plastycznych. Szkoła i Wiedza, 1928, zeszyt 7, s. 274 1456

T. M. Atmosfera przy nauczaniu rysunków. Roboty Ręczne 1930, nr 2, s. 11 1960

Tor Józef. Przyczyny dotychczasowego słabego stanu nauki rysunków w szkołach powszechnych. Szkoła 1925, zesz. II—III—IV, oraz odbitka 4002

nowy program

Gabriel Stanisław. Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów, Rysunek — Szkoła po-

wszechna. Oświata i Wychowanie 1933, zesz. 8 — 9, s. 627. 2663

Gabriel St. Nauka rysunku w szkole powszechnej. Rysunek i Zajęcia Praktyczne rok 1934/35 nr 2 s. 41, nr 3 s. 81, nr 4 s. 121, nr 5 s. 162, nr 6 s. 201, nr 7 s. 241. Rok 1935/36 nr 2 s. 41, nr 3 s. 73, nr 4 s. 113, nr 6 s 185, nr 7 s. 217. . . 5487

Policht Henryk. Postulaty metodyczno - dydaktyczne nauki rysunku w szkołach ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli w nowych programach szkolnych. Roboty Ręczne i Rysunki 1932, nr 3, s. 8. 1960

Popiel M. Nauczanie rysunku przed szkołą zawodową. Głos Szkoły Zawodowej 1935 grudzień, s. 387. . . . .

Potocki Ferdynand. Charakterystyka nowego programu rysunku. Przyjaciel Szkoły 1933, nr 15, s. 515. 2283

Samorkowa M. Nauka rysunków w szkole powszechnej według nowego programu. Echo Nauczycielskie 1933 grudzień, nr 10. . . . .

rozwój rysunkowy dziecka

Bańkowska G. Rysunek dziecka w świetle psychologii najnowszej. Praca Ręczna w szkole 1931, nr 1, s. 14. 1225

Cwenar St. Rysunek jako odzwierciedlenie duszy dziecka. Przyjaciel Szkoły 1931, nr 17, s. 609 . 2283

Feilhauer K. A. O głównych rodzajach rysunkowej ekspresii u dziecka. Szkoła, rocznik LXIV 1933, zesz. IV, s. 107. 4002

Karp Czesław. O ocenę rysunków dziecka w pierwszych latach nauczania. Roboty Ręczne 1930, nr 1, s. 15. 1960

Klęsk A. Psychologia rysunku dziecka. Przyjaciel Szkoły 1931, nr 17, s. 623. 2283

Kiernas Bolesław. Pierwsze przejawy rysunku przestrzennego u dzieci szkolnych. Roboty Ręczne i Rysunki 1931, nr 4, s. 14, nr 5, s. 1, 1932 nr 1, s. 8, nr 2, s. 11. 1960

Kiernas B. Nauka rysunku i sztuka dziecka. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1933/34, nr 6, s, 169. 5487

Olszewski M. Sztuka dziecka i człowieka pierwotnego. W-wa 1907. . . . .

Owczarek St. Psychologiczne podstawy twórczości rysunkowej dziecka. Szkoła, rok LXII 1931, s. 90. 4002

Śniechota Pr. Wyniki badań nad rozwojem twórczości rysunkowej i plastycznej dziecka. Szkoła Śląska 1935 maj, nr 5, s. 121. . . . . . .

Szuman Stefan. Badania nad rozwojem apercepcji i reprodukcji prostych kształtów u dzieci. Poznań 1919 . . . .

Szuman St. Sztuka dziecka. Psychologia twórczości rysunkowej dziecka. W-wa 1927, skład główny Książnica - Atlas. . . . .

Szuman St. Rozwój rysunku u dziecka i jego kształcenie. Nakł. Tow. Wydawnicze Bluszcz, biblioteczka wychowawcza. „Dziecka i Matki". 7927

Żółkiewska Ligia. Zainteresowania dzieci w świetle rysunków. Muzeum 1931, zesz. 3, s. 141. . .

III. Organizacja nauki rysunku w szkole.

warunki, materiały, przybory, pomoce, urządzenia

Czyżycki Walenty. Pomoce naukowe do rysunku. Praca Ręczna w Szkole 1929, nr 2, s. 56. 1225

Gros E. Objaśnienia i wskazówki do lekcji rysunku dla uczniów szkół publicznych i uczących się prywatnie. Kraków 1914, nakł autora . . .

J. B. Organizacja pracy w nauczaniu rysunków. Dziennik Urzęd. Kurat. O. S. Wileńskiego, 1937, 1 lutego, nr 2. 5104

Homolacs K. Sala rysunkowa. Wydawn. Ministerstwa W R. i O. P. Pracownie szkolne. . . .

Klus Jan. Gromadzenie i użytkowanie materiału pomocniczego do lekcji obserwacji (rysunku). Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1935/36, nr 2, s. 49. 5487

Kiernas Bolesław. Techniczna Organizacja lekcji rysunku w trudnych warunkach szkolnych. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1936/37, nr 4—5 s 113. 5487

Matzke St. Projekt ławki nowego typu do sal rysunkowych. Kształt i Barwa 1913, s. 70. . . .

Polzeńjusz F. Farby i materiały używane w malarstwie. W-wa 1912. . . . .

R. Co o ołówkach i kredkach wiedzieć należy. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1936/37, nr 2—3, s. 73. 5487

Seweryn Tad. O niektórych pomocach do nauki rysunku i modelowania. Szkoła i Nauczyciel, rok III, nr 9. . . . .

Świerczyński Wacław. Trójkąt kreślarski. Młody Technik, marzec 1936, nr 7 s 131. 8542

Tobiasz Józef. Pogawędźmy sobie... (organizacja pracy rysunkowej). Roboty Ręczne i Rysunki 1933, nr 5, s. 14. 1960

Tor Józef. O techniczną organizację nauki rysunku. Roboty Ręczne 1929, nr 2, s. 22. 1960

Ulewicz Wł. Koziołek rysunkowy. Roboty Ręczne i Rysunek 1931, nr 5, s. 19. 1960

Zwolakiewicz Henryk. Prowadzenie rysunków w trudnych warunkach szkolnych Roboty Ręczne i Rysunek 1933, nr 2, s. 10 — 14. 1960

Zwolakiewicz H. Organizacja zajęć praktycznych i rysunków w obecnych warunkach materialnych szkoły powszechnej. Dziennik Urzędowy Kuratorium O. S. Lubelskiego, listopad 1935, nr 3 (77), s, 59. 5099

Zwolakiewicz H. Pracownia—poradnia rysunkowa w szkole powszechnej. Ognisko Nauczycielskie 1933, nr 3-4 (43—44), s. 108, nr 6 (46), s. 191. 2668

Zwolakiewicz H. Na czym rysować w pracowni rysunkowej. Roboty Ręczne i Rysunki 1933, nr 6, s. 9. 1960

Z. H. Przyrząd do odbijania linoleorytów. Roboty Ręczne i Rysunki 1933, nr 1, s. 16. 1960

IV. Metody nauczania.

charakter ćwiczeń rysunkowych

Bobieńska M. Grombecka W. Ćwiczenia w rysunku. Praca Szkolna 1931, nr 7, s. 216 . . . 2286

Homolacs K. Ćwiczenia plastyczne w szkołach powszechnych. Rocznik Pedagogiczny za rok 1921 (ukazał się w r. 1923) . . . .

Homolacs K. Zasady ćwiczeń rysunkowych w szkole ogólnokształcącej. Roboty ręczne i rysunki 1931, nr 2, s. 1, nr 3, s. 1 1960
Homolacs Karol, Założenia malarskie i założenia wychowawcze ćwiczeń ryrunkowych. Roboty Ręczne i Rysunki 1933, nr 1, s. 8, nr 2, s. 3, nr 3, s. 1, nr 4 s. 6, nr 5 s. 1 1960
Kiernas Bolesław. Uwagi o materiale nauki rysunku. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1934/5, nr. 4, s. 128. 5487

rysunek z wyobraźni

Jankowski St. Ilustrowanie w szkole ludowej. Kształt i Barwa 1914, zesz. II, s. 29, Lwów .
Rękosiewicz H. Rysunek ilustracyjny w szkole powszechnej. Przyjaciel Szkoły 1931, nr 17, s. 624 2283
Smulikowska M. Kwiat z bajki. Lekcja w oddziale III. Rysunki w szkole, dodatek do Głosu Nauczycielskiego ZNSP, czerwiec 1928, s. 4. .

rysunek poobserwacyjny

Gogolewski Roch. Rysunek z pamięci. Przyjaciel Szkoły 1930, nr. 4, s. 143 2283
Waśkowski Tadeusz. Rysunek pamięciowy z obserwacji i kształcenie wyobraźni przestrzennej. Roboty Ręczne i Rysunki 1933, nr. 5, s. 10, nr 6, s. 4, oraz Dziennik Urzęd. Kurator. O. S. Krakowskiego 1933, nr 1, s. 33. 5098
Witkowski H. J. Rysunek poobserwacyjny z pamięci i z pokazu. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1936/7, nr 2—3, s. 46 5487
Witkowski J. H. Podstawy nauki perspektywy. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1936/7, nr 6, s. 178 5487

rysunek z natury

Karp Czesław. Rysunek przestrzenny w szkole powszechnej. Roboty Ręczne 1929, nr 2, s. 18, (rysunek z modelu) 1960
Kryciński Walerian. Rysowanie żywych zwierząt w szkole. Kształt i Barwa 1913, zesz. IV, s. 64.
Malski Marian. Pierwsze lekcje praktycznego przedstawienia przestrzeni. Rysunki w Szkole czerwiec 1928, s. 16 (perspektywa bryły) . .
Szlandrowicz R. Początki rysowania z natury. Przyjaciel Szkoły 1928, nr 9, s. 313 2283
Szwarc St. Rysunek żywej natury. Czasopismo Pedagogiczne 1917, nr 1—2. . . . .
Telakowska Wanda. Unikanie portretowania natury w sztuce rękodzielniczej. Roboty Ręczne i Rysunki 1932, nr 5, s. 4 1960

techniki plastycznego wyrażania się dziecka

Andrzejewski Zygmunt. O pochodzeniu ornamentu i o zdobieniu. Praca Ręczna w Szkole 1929, nr 3—4, s. 22 1225
Bełżecki St. Z metodyki rysunków. Nakrapianki. Życie Szkolne, maj 1924 1049
Czyżycki W. Materiały plastyczne (Piasek, glina, plastelina, gips i masa papierowa). Praca Ręczna w Szkole, 1929, nr 1, s. 42. 1225
Cieśla Henryk. Linoryt a szkoła. Kształt i Barwa 1927, rocznik VII, s. 8 . . . .
Ebert J. V. i Rorhe R. Drukowanie stemplem jako środek wychowawczy. W-wa 1920, wyd. M. Arcta . . . .
Gołębiowski Jan. Pisma ozdobne z pior zakończonych: a—tarczką, b—dłutkiem . . . . .
Gros E. Wycinanki z papierów barwnych jako rodzaj ćwiczeń przy nauce rysunku, Kraków 1911
Goworek Zenon. Techniczna strona czynności malowania w szkole powszechnej. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1933/4, nr 4—5, s. 140 . . 5487
Homolacs K. Teorie kolorystyczne w związku z potrzebami szkolnictwa i przemysłu. Przemysł, Rzemiosło, Sztuka, zesz. 3—4, rocznik V. Kraków . . . .
Karp Cz. Ćwiczenia w technice rysowania. Roboty Ręczne i Rysunki 1932, nr 1, s. 14 . . . 1990
Klus Jan. Charakterystyka techniki sposobów wyrażania plastycznego. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1933/4, nr 2, s. 61 5487
Klus J. Zagadnienia światłocienia. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1935/6, nr 8—9, s. 261 . . . 5487
Lam Władysław. Wycinanka w szkole ogólnokształcącej. Przyjaciel Szkoły 1928, nr 14, s. 500 2283
Lenart Bonawentura. Liternictwo. Grafika Polska 1928, zesz. 4 . . . .
Łotocki K. Pisak drewniany i jego zastosowanie. Roboty Ręczne 1930, nr 3, s. 11 1960
Mitula M. O rysowaniu na tablicy słów kilka. Sprawy nauczycielskie 1934, s. 104. . . . .
Pisanki. Wydawn. z cyklu „Życie Praktyczne", Tow. Wyd. „Bluszcz", W-wa. . . . . . .
Rogiński. Kreślenie techniczne. Polski Komitet Normalizacyjny, W-wa 1931 . . . . . .
Stanek Jan. Jak sporządzać samemu introligatorskie stemple. Roboty Ręczne, nr 2, s. 23 . 1960
W. M. Rysunek na tablicy. Roboty Ręczne i Rysunek 1933, nr. 1, s. 13 1960
Wójcik Stanisław. Modelowanie w szkole elementarnej i w domu. Kraków 1917. . . . .
Wieczorkiewicz T. Liternictwo, podręcznik do nauki pisania pism reklamowych i ozdobnych. W-wa 1930, s. 47. . . . .
Witkowski H. J. Ćwiczenia z zakresu malarstwa akwarelowego w szkole powszechnej i średniej. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1936/7, nr. 4—5, s. 108 5487
Woźnicki J. Drukowanie w szkole. Praca Szkolna 1927, nr 10, s. 295 2286

V. Realizacja programu rysunku na poziomach klas.

Goworek Zenon. Moje spostrzeżenia na temat nauczania rysunku w I-ej i II-ej kl. szkoły powszechnej. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1933/34, nr 3, s. 89 5487
Karp Cz. Rysunek w klasie I-ej szkoły powszechnej. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1933/4, nr 2, s. 41 5487
Karp Cz. Rysunek w klasie II-ej szkoły powszechnej. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1933/4, nr 7, s. 211 5487

Karp Cz. Rysunek w klasie III-ej szkoły powszechnej. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1934/5, nr 8, s. 281 5487

Kiernas Bolesław. Rysunek z wyobraźni w kl. V i VI-ej szkoły powszechnej. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1935/6, nr 4, s. 121 . . . . . .

Korcz J. Rysunki w kl. I i II. Praca w Klasach Łączonych, 1934, nr 7 5471

Korcz J. Nauka rysunku w klasach łączonych V, VI i VII. Praca w Klasach Łączonych 1933/4 nr 2, s. 37 5471

Mścisz M. Rysunek szkicowy w IV oddziale szkoły powszechnej. Praca Szkolna 1931, nr 9, s. 270 2286

Paczyński Jan. Rysunki w kl. VI. Lekcja. Roboty Ręczne 1930, nr 3, s. 19 1960

Policht Henryk. Nauczanie rysunku w najniższych oddziałach szkoły powszechnej. Roboty Ręczne Rysunki 1930, nr. 5, s. 11; 1931 nr 1, s. 1; nr 2 s. 15, nr 4, s. 6 1960

VI. Rysunek w związku z przedmiotami, życiem szkoły. Środowisko. Regionalizm.

Bykowski Ludwik. Rysunek w nauce biologii. Kształt i Barwa 1914, zesz. 2 . . . . . .

Choma W. Rysowanie map w nauce geografii. Przyjaciel Szkoły 1931, nr 11, s. 422 2283

Fidziński F. Rysunki i wychowanie fizyczne na usługach armii. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1933/4, nr 8, s. 255 5487

Firewicz Jan. Uwagi o stosowaniu rysunku w nauczaniu przyrodoznawstwa. Dz. Urzęd. Kurator. O. S. Lubelskiego, marzec 1929, nr 3, s. 21 . 5099

Fortuna St. Przykład korelacji zajęć praktycznych z rysunkami. Rysuneki Zajęcia Praktyczne 1934/5, nr 8, s. 314 5487

Heilpern M. Rysunek w nauczaniu przyrodniczem. Szkoła powszechna 1921, zesz. II—IV, s. 386 . 1048

Januszowa M. Język polski—rysunki. Praca Szkolna 1927, nr 7, s. 204 2286

Klettowa J. Organizacja wycieczek w związku z realizacją programu rysunku. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1936/37, nr 6, s. 185 . . . . .

Lam Wł. Rysunek w nauczaniu innych przedmiotów. Przyjaciel Szkoły 1933, nr 15, s. 512 . . 2283

Matzka St. Stosunek rysunku do nauczania innych przedmiotów. Kształt i Barwa 1923, rocznik III, s. 1 . . . . —

Milata Wł. Geograficzne modelowanie plastyczne Miesięcznik Pedagogiczny 1935, nr 1, s. 9 . . —

Mroziński J. Dekoracje klasy i budynku szkolnego jako czynnik wychowania estetycznego. Dziennik Urzęd. Kurator. O. S. Poznańskiego czerwiec 1934, nr 6 5102

Mścisz M. Rysunek szkicowy w nauczaniu geografii. Dodatek do nr 14 Przyjaciela Szkoły, maj 1925 2283

Nowaczyk St. Rysunek jako ilustracja historii. Przyjaciel Szkoły 1929, s. 572 2283

Seweryn Tadeusz. Sala szkolna, jako czynnik wychowania estetycznego. Roboty Ręczne i Rysunki 1933, nr 1, s. 2 1960

Schrenzel Klara. Znaczenie rysunku w nauczaniu matematyki. Roboty Ręczne i Rysunki 1933, nr 4, s. 18 1960

Telakowska Wanda. Dekorowanie sal na uroczyczystości szkolne. Rysunek i Zajęcia Praktyczne 1936/7, nr 4—5, s. 98 5487

Witwicki Władysław. Rysunek jako środek niezbędny przy nauczaniu w przyrodzie. Czasopismo Pedagogiczne 1918, V . . . .

Zwolakiewicz Henryk Regionalizm w nauczaniu zajęć rękodzielniczych i rysunków. Rysunki i Zajęcia Praktyczne 1933/4, nr 4 — 5, s. 121, oraz Ognisko Nauczycielskie 1932, nr 5 (35) s. 166 . 5487

Zwolakiewicz H. Nauczyciel przedmiotów artystyczno-technicznych a kultura i sztuka ludowa. Rysunki i Zajęcia Praktyczne 1933/4 nr 9, s. 297 5487

Zwolakiewicz H. Jak wyzyskać dział etnograficzny w Muzeum Lubelskim dla realizacji nowych programów szkół powszechnych i średnich. Dz. Urz. Kurator. O. S. Lubelskiego 1934, nr 2(66), s. 80 5487

VII. Rysunek i wychowanie estetyczne.

Bańkowska C. O kulturze artystycznej w szkole powszechnej. Praca Szkolna 1922, nr 7, s. 100 2286

Biliński Jan. Omawianie obrazów w szkole. Poznań, Księgarnia Szkolna 1931 . . . . . .

Cieśla Henryk. Sztuka w szkole, jako czynnik, zbliżający narody. Rysunki w Szkole, dodat. do Głosu Nauczycielskiego ZNSP, czerwiec 1928

Konstantynowicz B. J. Wychowanie estetyczne w nowoczesnej szkole, część I i II. Lwów 1936, nakł. Księgarni Nauczycielskiej . . . . .

Lichtwark Alfred. O kształceniu poczucia barwy. Wiedza i Życie, seria III, t. XII . . . . . .

Machniewicz St. Estetyka życia codziennego. Lwów 1934, Państwowe Wydawn. Książek . .

Michałowska J. Zagadnienia wychowawcze w nowych programach (Estetyka szkoły). Z cyklu Jak realizować nowe programy, nakł. Gebethner i Wolff, s. 42 . . . .

Morcinek Gustaw. Obraz w szkole. Miesięcznik Pedagogiczny 1925, s. 33, s. 65, s. 139 . . . 272

Morcinek G. Odpoczynek żniwiarzy W. Wodzinowskiego (lekcja prakt. z rozbioru obrazu w kl. III-ej). Miesięcznik Pedagogiczny 1925, s. 327 272

Mroziński J. Estetyczne wychowanie młodzieży na podstawie nowego planu nauki rysunków. Dziennik Urzęd. Kurat. O. S. Poznańskiego 1934, nr 6, s. 424 5102

Policht H. Interpretowanie obrazów w nauce szkolnej. Kraków 1936, wydawn. Koła Polonistów.

Rogoyski St. Dzieło sztuki jako czynnik wychowania. „Zrąb" 1935, nr 3 (23) s. 40 3727

Ossowski St. U podstaw estetyki. W-wa 1933 . .

Ossowski St. Estetyka. Encyklopedia „Świat i Życie" tom II, zesz. 2, s. 242 . . . .

Skoczylas Władysław. O drogach wychowania estetycznego. Szkoła Polska, dwutygodnik Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego i Oddziału w Lublinie, 1917, nr 27, s. 1 52

Szelejewski J. Rozmowy z dziećmi o sztuce. Przyjaciel Szkoły 1936, nr 15, s. 598 2283

PRZEGLĄD WYDAWNICTW.

POTRZEBNA KSIĄŻKA.

Przewodnik świetlicowy. Praca zbiorowa w 7 częściach pod redakcją Walentego Regulskiego. T. V. Teatralne formy pracy. Opracowali H. i A. Jabłońscy. Warszawa, 1936.

Wszelkie prace o charakterze teatralnym zdobyły sobie już od dawna w oświacie pozaszkolnej pełne prawa obywatelstwa. Nie można tego powiedzieć w odniesieniu do szkoły, tak powszechnej jak i średniej, gdzie teatr młodzieży nie jest dotychczas włączony do repertuaru oddziaływań wychowawczych i dydaktycznych. Wprawdzie, od czasu do czasu, szkoły podejmują prace teatralne, przeważnie w celu widowiskowego urozmaicenia obchodów i uroczystości, ale są to wysiłki jednostkowe i sporadyczne, dokonywane na marginesie normalnego programu nauczania, nie omawiane na konferencjach rad pedagogicznych i nie urzeczywistniane systematycznie, planowo i celowo. Teatr ochotniczy, który wypracował już wiele form swoistych, niezależnych od teatru zawodowego, jak: widowiska samorodne (z głowy), słowa i szarady inscenizowane, sądy inscenizowane, żywą gazetę (reportaże teatralne z życia), inscenizacje dramatyczne i rytmiczne, recytacje zespołowe i in. — zasługuje na to, aby znalazł odpowiedni grunt do rozwoju w szkole średniej. A to tym bardziej, że młodzież zajęcia teatralne lubi, w robocie takiej się wyżywa, a przez to uzyskuje wiele zdobyczy artystycznych i wychowawczych.

Książka wymieniona w nagłówku, chociaż przeznaczona dla świetlic pozaszkolnych odda jednak bardzo wielkie usługi szkole, zwłaszcza średniej ze względu na to, iż ma przede wszystkim charakter praktyczny i obejmuje wszystkie działy prac teatralnych.

Część pierwsza, opracowana przez H. Jabłońską mówi na wstępie ogólnie o celach i zadaniach teatru ochotniczego. Dla potrzeb szkoły średniej specjalnie dużą wartość posiadają rozdziały o formach teatralnych, repertuarze, drogach inscenizacji i metodach ochotniczej pracy teatralnej. W świetlicach szkolnych też można przeprowadzić inscenizację wyrazu „maskarada" i przysłowia: „Strach ma wielkie oczy" i zastosować, dokładnie w książce omówione, inscenizacje z życia (reportaże), inscenizacje szarad i sądy teatralizowane. Dużą pomocą przy inscenizacji materiału lekcyjnego będą przedstawione rozwiązania „Pawła i Gawła", „W pustyni i w puszczy" i „Dziada i baby". A nad pomysłami nowych form obchodów należałoby się głębiej zastanowić, aby już raz wyeliminować stereotypowe, nudne, a więc niewychowawcze t. zw. „uroczyste akademie".

Wobec stałego naśladowania w teatrze szkolnym oprawy scenicznej, używanej w teatrze zawodowym, która w prymitywnych warunkach większości szkół jest prawdziwym anachronizmem, należałoby zastosować się w naszej pracy w tym zakresie do wskazówek zawartych w drugiej części książki, w której dokładnie omówiono scenę, dekorację i kostium. Do zrealizowania w szkole średniej, nadają się dość ciekawe i łatwe rozwiązania architektoniczne sceny, jak umieszczenie miejsca akcji na środku sali na podwyższeniu, przy ścianie, lub w rogu sali. Letnie uroczystości, obchody i widowiska szkolne trzeba organizować pod gołym niebem, na tle naturalnej dekoracji; państwo Jabłońscy dają wiele przykładów jak urządzić widownię i scenę przed kościołem, lub kapliczką przydrożną, w ruinach starych budowli i zamków, na rynku małego miasta, w lesie na polanie, nad rzeką na tle łuku (przęsła) mostu itp. Informacje te przydadzą się też harcerzom, którzy mają wiele sposobności do urządzania barwnych widowisk podczas letnich obozów i kursów.

Rozdziały o rodzajach i sposobach wykonania kostiumów, jak i o charakteryzacji mają dużą wartość praktyczną. Dobrze się stało, że zwrócono także uwagę w specjalnym ustępie na wartość dekoracyjną tłumu zastosowanie zawartych tam uwag przy urządzaniu uroczystości i pochodów szkolnych przyczyni się do postawienia ich na lepszym niż dotychczas poziomie. Dobrą ilustracją wszelkich poruszonych i omówionych zagadnień są rysunki i wzory w liczbie 73.

Ujemną stroną książki jest całkowity brak wszelkich danych bibliograficznych, co czytelnikowi nieobeznanemu bliżej z omówionymi sprawami utrudnia poszukiwania szczegółowych opracowań i podsuwa niewłaściwe sugestie, jakoby publikacja po raz pierwszy w ogóle poruszała sprawy teatru ochotniczego.

Należy życzyć, aby książka o teatralnych formach pracy znalazła się w bibliotekach szkolnych i w rękach nauczycieli, kierujących teatrami młodzieży.

Zdzisław Kwieciński.

NADESŁANE.

Książka o Wielkim Wodzu—życiorys Józefa Piłsudskiego pióra Leopolda Stanisława Günsberga z przedmową Sen. R. P. Gen. Bolesława Popowicza. Wydawnictwo „Skaut" — Lwów 1936 — cena 3.50 zł.

„Książka o Wielkim Wodzu", oparta na najnowszych źródłach, daje wierny obraz życia Pierwszego Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego.

Wiedzie czytelnika przez wszystkie fazy Jego żmudnej, twórczej pracy, pozwalając wniknąć w najdrobniejsze jej szczegóły.

Omawiając obszernie młodzieńczą i strzelecko-legionową działalność wodza, Jego rządy jako Naczelnika Państwa i Wodza Narodu — wyprowadza syntezę Wielkości Marszałka.

Całość ujęta w 9 rozdziałów, zakończona bibliografią i ożywiona 15 mało znanymi ilustracjami z życia Marszałka oraz cytatami z Jego pism — zasługuje na popularność dzięki wartości ideowej i literackiej.

Leopold Ungeheuer: *Próby wodzów.* Biblioteka „Skaut" nr 3 — stron 93, cena zł 1.60.

Harcerstwo jako organizacja wychowawcza doskonali własne metody i wprowadza je w czyn. Nienadarmo praktyki życia skautowego nazwano „antycypacją szkoły przyszłości", wyprzedzają bowiem istotnie na wielu odcinkach pedagogikę oficjalną i stosowaną. Jednym z czołowych zagadnień, zajmujących system wychowawczy harcerski, jest sprawa wychowania młodzieży przewodniczej, kierowników zastępów, gromad i drużyn. W słownictwie harcerskim nazywają się oni wodzami. Otóż owo

wychowanie wodzów, dobieranie spośród wielu innych jednostek, jest tematem oryginalnej i rewelacyjnej książki twórczego wychowawcy harcerskiego, kierownika wyszkolenia starszyzny, hm. Leopolda Ungeheuera p. t. „Próby wodzow".

Książka ta wychodzi z założeń psychologicznych i socjalnych. Omawiają je rozdziały początkowe, przy czym — rzecz charakterystyczna, nawiązując odrazu do skautowych form wychowawczych, cechujący autora zmysł pedagogiki praktycznej występuje zwłaszcza w rozdziale traktującym o „widmach harców„. Z każdej sytuacji wychowawczej wyprowadza autor odpowiednie wnioski i zestawia je.

Założeniem ungeheurowskiej teorii przewodnictwa jest wyjście od czynników charakterowych. Konieczny imperatyw osobistej dzielności, zarówno moralnej jak i fizycznej, rozstrzyga niemal bez reszty kwestię dyspozycji wodzowskich. Interpretacja takiej kategorii psychologicznej jest właśnie ośrodkiem atrakcyjności książki Ungeheuera L.

„Próby wodzów" mają wszelkie warunki po temu, by znaleźć się w czołowym komplecie literatury harcerskiej. Poruszają bowiem problem ważki, nawet zasadniczy. Prosty sposób podejścia do zagadnienia, świeża jego interpretacja oraz wysnucie wniosków praktycznych — oto przekrój traktowania tematu w książce Ungeheuera.

Bolesław Włodzimierz Lewicki „Literatura harcerska". Biblioteka „Skauta" nr 2 — stron 39, cena zł 0.60.

Harcerstwo w ciągu 25 lat swego istnienia stworzyło bardzo obfite piśmiennictwo. W praktyce korzystać z niego nie można w pełnej rozciągłości z dwóch powodów.

1) wielu publikacji nie ma już na rynku księgarskim i w obiegu;

2) wiele publikacji poprostu „zestarzało się".

Dokonać wyboru podstawowych, nowych i potrzebnych książek o Harcerstwie, rozdzielić je podług ich przeznaczenia, udostępnić je wyborowi harcerzy i ich wodzów — oto podstawowe założenia książki B. W. Lewickiego: „Literatura harcerska".

Materiał podzielony jest w niej na dwa działy:

a) dzieła teoretyczne, b) podręczniki.

Osobno omówione są czasopisma harcerskie i t. zw. wolna lektura. Każda pozycja bibliograficzna jest szczegółowo omówiona. Oficjalna bibliografia harcerska liczy ponad 400 pozycji książkowych. Lewicki wybrał z tej liczby i omówił bardzo wiele książek, wartościowych i potrzebnych w pracy. Praktyczną orientację w materiale ułatwia pomysłowy wykres (na str. 28 i 29), przedstawiający graficznie rozkład materiału książkowego.

Przeznaczeniem „Literatury harcerskiej" jest znaleźć się w bibliotece każdego kursu harcerskiego i w rękach każdego badacza spraw harcerskich.

Gen. M. Zaruski: „Z harcerzami na ,,Zawiszy Czarnym". Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1937. Str. 126. Zł 2.60.

Nazwisko autora znane jest w naszej literaturze marynistycznej. Gen. Zaruski jest pionierem idei morza i naszego sportowego żeglarstwa morskiego. Tym się różni od innych autorów, że ideę swoją propaguje nie tylko piórem, lecz i czynem, pływając od szeregu lat z młodzieżą na jachtach. Obecnie, jako kapitan dużego harcerskiego statku szkolnego, daje nam opisy i wrażenia pierwszych podróży „Zawiszy Czarnego" na przestrzeni od Londynu do Helsingforsu, tym ciekawszych, że odbytych (z paru wyjątkami) bez udziału marynarzy zawodowych: odpowiedzialną służbę morską pełnili tu sami młodzi ludzie, którzy nigdy na większych żaglowcach nie pływali.

Książka daje nam obraz życia i pracy młodej załogi, wrażeń i przygód, których morze wtajemniczonym nigdy nie skąpi. Utrzymana w tonie swobodnych opisów przeżyć stanowi interesującą i pożyteczną lekturę zarówno dla młodych, jak i starszych ludzi. Treść uwypuklają liczne ilustracje.

Arnoldt-Russocka M. Travaillons avec plaisir. Podręcznik do nauki języka francuskiego dla I-szej klasy gimnazjów krawieckich i bieliźniarskich. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Lwów 1938. Str. 87. Cena wraz ze znaczkiem na Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych zł 1.79.

Adam Schmuck: Z Pińska do Augustowa kajakiem. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Lwów 1937, Str. 87. Cena zł 1.75.

Gdy zaroją się znów kajakami wody wszystkich jezior i rzek, tysiące ich popłynie tym szlakiem. I tak będzie co rok, tylko, że coraz to więcej i więcej kajaków wypływać będzie na tę wodną wstęgę, tak piękną i tak bliską, a tak daleką jednocześnie, nieznaną i egzotyczną. Trzeba dopiero przeczytać ten ciekawy reportaż, napisany żywo i barwnie, z werwą młodzieńczą i humorem, aby odkryć cuda, o które na naszej ziemi tak łatwo. Trzeba tylko wpatrzeć się w te 20 zdjęć fotograficznych zamieszczonych w tej książeczce, aby natychmiast się zdecydować na wybór szlaku najbliższego „spływu". Młodzieży naszej przybyła dobra książka.

Eliza Orzeszkowa. Listy, tom I. Instytut Wydawniczy „Biblioteka Polska" i Towarzystwo im. Elizy Orzeszkowej. Warszawa 1937 r.

Pierwszy tom zapowiadanych od dawna „Listów" Orzeszkowej jest swego rodzaju rewelacją w polskiej epistulografii. Zawiera on bowiem obok listow autorki „Nad Niemnem" odpowiedzi na nie jej korespondentow. A że tymi wspołtwórcami „Dwugłosów" są wielcy nasi pisarze: J. I. Kraszewski, T. T. Jeż. (Z. Miłkowski), M. Bałucki. Maria Konopnicka, St. Krzemiński, H. Skirmutt i Wł. Reymont, nic dziwnego, iż stają się one niby romansem, który czyta się z dużym zaciekawieniem, romansem tym ciekawszym, że nie zamierzonym z góry. Bohaterami tego romansu są . . . . . jego autorzy. Akcja rozgrywa się na przestrzeni lat trzydziestu ośmiu: od r. 1872 do 1910, dając wnikliwy obraz Polski społecznej i literackiej na tym odcinku czasu.

Szkic biograficzny Jolán Földes autorki Ulicy Kota Rybołówcy.

Z inicjatywy znanego wydawnictwa angielskiego J. Pinkera rozpisano Międzynarodowy konkurs literacki. W konkursie tym wzięło udział 13 państw, z których każde przesłało przeciętnie 400 powieści. Spośród mniej więcej 5000 nadesłanych dzieł pierwszą nagrodę, 100.000 zł otrzymała powieść Jolán Földes p. t. Ulica Kota Rybołówcy.

Jolán Földes wyjechała do Egiptu, gdzie otrzymała posadę w poselstwie węgierskim. Któregoś dnia znalazła w archiwum poselstwa dossier nieszczęśliwego człowieka, bezpaństwowego emigranta, i to właśnie zdecydowało o jej karierze literackiej. Smutny los tego człowieka przypomniał jej życie tysięcy emigrantów żyjących w Paryżu w nędzy i w beznadziejności jutra. Opis życia tych pozbawionych ojczyzny to „Ulica Kota Rybołówcy".

Oprócz „Ulicy Kota Rybołówcy" Jolán Földes napisała dwie powieści. Pierwszą pt. „Wyjdę zamąż", drugą pt. „Maria zdała maturę dostatecznie". Obydwie te powieści zostały nagrodzone.

Antoni Gawiński. Peregrynacje Andrzeja Wilczka. Powieść. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Lwów 1937. Str. 197. Cena zł 3.80, w oprawie 5.20.

Nieskomplikowana intryga tej powieści zadzierzgnięta została jedynie w tym celu, aby ułatwić autorowi oprowadzenie młodych czytelników po Polsce i Włoszech epoki Odrodzenia.

Książkę ozdabia m. in. 16 plansz zawierających świetne reprodukcje dzieł mistrzów Renesansu na osobnych wkładkach.

Nakładem Księgarni „Książka" Aleksander Mazzucato Lwów ul. Czarnieckiego 12 P. K. O. 506-270 ukazała się „*Pragmatyka nauczycielska*", cena za 1 egzemplarz 2 zł 80 gr.

Tom V zarysu encyklopedycznego „Świat i Życie".

Zgodnie z zapowiedzią, w r. 1937 ukazuje się tom V Zarysu encyklopedycznego „Świat i Życie". Tom V stanowi uzupełnienie i logiczne zakończenie pierwszych czterech tomów; nie stanowi on tym samym samodzielnej całości, niezbędny jest natomiast jako nadbudowa części artykułowej encyklopedii, tj. jej pierwszych czterech tomów.

Dotychczas ukazały się dwa pierwsze zeszyty tomu V. Całość oddana będzie w ręce czytelników w ciągu roku 1937. Bardzo wyraźny duży druk, rozsądnie pomyślane i ładne ilustracje doskonale uzupełniające tę pożyteczną całość.

Bornholtz Tadeusz. Historia dla klasy IV gimnazjum. 64 ilustracji i map w tekście oraz 3 mapy poza tekstem. Państwowe Wydawnietwo Książek Szkolnych. Lwów 1937. Str. 168. Cena wraz ze znaczkiem na Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych zł 1.80.

Rosny Ainè J. H.: A la recherche du tresor. Adapté et commenté par A. Zawadzka-Czerwińska. Lektura Francuska 7. Paśstwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Lwów 1937. Str. 94, 1. Cena zł 1.

Sevrette Gaston. Au pavs des binious. Adapté et annoté par K. Zgleczewska. Lektura Francuska 8. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Lwów 1937. Str. 77. Cena zł 1.

Nowo wydane tomiki przeznaczone są na lekturę domową dla uczniów III—IV klasy gimnazjum nowego typu.

Klarner Zofia. Ludzie i praca. Wypisy polskie na klasę pierwszą gimnazjów zawodowych działu szkolnictwa przemysłowego. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Lwów 1937. Str. 247. Cena wraz ze znaczkiem na Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych zł 3.20.

Zofia Bardówna „Jak dobrze nam.." Warszawa 1936. Instytut Wydawniczy Biblioteka Polska.

Bardówna obrała sobie za temat przeżycia drużyny harcerskiej żeńskiej podczas obozu letniego na wsi. Podstawę opowiadania uzyskuje autorka przez wprowadzenie w grupę harcerek dziewczynki, Lusi, która jeszcze na obozie jeszcze nie była, która z tym samowystarczalnym życiem styka się po raz pierwszy. Około tej „bohaterki" grupują się inne postacie, zróżnicowane w charakterystyce, reprezentujące wyraźne typy dziewczęce.

Książkę tą czyta młodzież z ogromnym zainteresowaniem. Przyczyną tego jest doskonała znajomość życia obozowego autorki, poza tym niewzruszona jej pogoda i nadzwyczajna prostota opowiadania.

W ostatnich czasach wydała Książnica-Atlas szereg katalogów działowych, obejmujących rzeczowo opracowane zestawienie jej wydawnictw. Z katalogów tych, wydanych bardzo starannie i w pięknej szacie zewnętrznej, polecamy uwadze Nauczycielstwa specjalnie następujące:

„*Pedagogika - Dydaktyka - Metodyka*", „*Beletrystyka*", „*Encyklopedie*", „*Lektura dla młodzieży*", oraz „*Wydawnictwa Kartograficzne*", które mogą oddać wielkie usługi czy to dla własnego dokształcenia się, czy też w pracy oświatowej poza szkołą.

Katalogi te można otrzymać *bezpłatnie* w każdej lepszej księgarni, względnie wprost u nakładcy: Książnica - Atlas, Lwów, Czarnieckiego 12 lub Warszawa I, Nowy Świat 59.

H. Malewska: Żelazna Korona. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa. Str. t. I 269, t. II 293 zł. 14. Jest to powieść historyczna. W pełnym znaczeniu tego słowa powieść, nieubarwiona biografia, ani też historyczny reportaż. Tym niemniej historia nie jest w niej kostiumem, sztafażem, jest samym rdzeniem utworu, jego najsilniejszym akcentem, racją bytu. Historia w sensie szerokim; jako splot problemów chwili i problemów wieczności, namiętności ludzkich i konieczności nieubłaganych, wreszcie jako fresk bujnego, renesansowego obyczaju. Na tym tle występują postaci bohaterów, silnie zarysowanych indywidualności, wyrazicieli epoki, a zarazem po prostu ludzi z krwi i kości, bliskich nam i dobrze zrozumiałych. Losy ich wszystkich rozwijają się w cieniu potężnej postaci cesarza Karola V, naczelnego bohatera powieści, zbliżającej się przez to do typu „vie romancée" tak popularnego na Zachodzie.

Problemem artystycznym powieści zdaje się być ambitne i twórcze zorganizowanie historii, podporządkowanie jej prawom konstrukcyjnym jednolitego utworu.

KOMUNIKATY.

J. Chmara: 10 Lubelskich pieśni ludowych dla chórów szkół powszechnych oraz chórów męskich i żeńskich szkół średnich do nabycia w księgarniach: Z. Budziszewskiego i Św. Wojciecha w Lublinie.

Cena zeszytu 1 zł.

Dyrekcja Pryw. Semin. dla Wychowawczyń Przedszkoli Marii Papiewskiej w Lublinie zawiadamia, że kandydatki na I kurs seminarium są przyjmowane zasadniczo po ukończeniu siódmej klasy 7-klasowej szkoły powszechnej. Kandydatki te składają egzamin sprawdzający z języki polskiego (ust. i piśm.) i arytmetyki (ust. i piśm.). Inne kandydatki na I kurs są przyjmowane na podstawie egzaminu wstępnego z zakresu 7 klas szkoły powsz. Zdają one egzamin z religii, jęz. pol. (ust. i piśm.), arytmetyki (ust. i piśm.), historii, geografii i przyrodoznawstwa. Kandydatki na II kurs są przyjmywane na podstawie ostatnich świadectw szkolnych i egzaminu wstępnego z programu kursu I.

Wszystkie nowowstępujące uczennice winny wykazać się również muzykalnością słuchu.

Nauka w seminarium trwa 3 lata (według dawnego ustroju). Po ukończeniu seminarium absolwentki otrzymują posady wychowawczyń w przedszkolach państwowych, samorządowych, w przedszkolach utrzymywanych przez stowarzyszenia, związki i inne organizacje społeczne—wreszcie pracują na posadach prywatnych w miastach i na prowincji.

Dyrekcja Seminarium stwierdza, że absolwentki tut. seminarium, nawet w ostatnich latach w czasie nasilenia kryzysu gospodarczego, nie odczuwały braku pracy w swoim zawodzie.

Jest to dowód, że znaczenie przedszkoli i praca wychowawczyń są coraz bardziej doceniane w społeczeństwie.

Normalna nauka miesięczna za naukę w seminarium M. Papiewskiej wynosi 40 zł. Dyrekcja uwzględnia zniżkowe opłaty dla dzieci urzędników państwowych. Uczennice zamiejscowe Dyrekcja skierowuje do znanych sobie właścicielek stancyj uczniowskich Z właścicielkami tych stancyj Dyrekcja pozostaje w stałym kontakcie.

Ogłoszenia.

PRYWATNE SEMINARIUM DLA WYCHOWAWCZYŃ PRZEDSZKOLI MARII PAPIEWSKIEJ W LUBLINIE

ul. Kaz. Wyszyńskiego 8 (dawniej Niecała)

urządza zapisy i egzaminy na I i II kurs semin. w dniach 15 — 20 czerwca i od 3 — 6 września br.

Bliższe informacje: Lublin, ul. Kaz. Wyszyńskiego Nr 8, tel. 25 — 21.

MUNDURY SZKOLNE DLA UCZĄCEJ SIĘ MŁODZIEŻY, **WEŁNY** DAMSKIE I MĘSKIE NA SEZON WIOSENNO-LETNI

poleca firma Bracia Sarneccy **Lublin, Krak.-Przedm. 30. Telefon 14-33.**

DLA P.P. NAUCZYCIELSTWA DOGODNE WARUNKI PŁATNOŚCI.

Centralna Biblioteka Pedagogiczna K. O. S. L.

przeniosła się na ul. Pierackiego 1 m. 7 parter na lewo gmach Kuratorium

Wypożyczalnia Biblioteki czynna: od godz. 10—12 codziennie z wyjątkiem świąt
od godz. 16—19 we wtorki, środy, czwartki i soboty.

Czytelnia czasopism czynna: od godz. 9—13 codziennie
od godz. 16—20 we wtorki, środy, czwartki i soboty.

Prenumerata { Roczna . . . . zł. 5.— ; Półroczna . . . . zł. 2.50
Numer pojedyńczy 50 groszy.

Ceny ogłoszeń { Cała strona . . . . zł. 120.— ; Pół strony . . . . zł. 70.— ; Ćwierć strony . . . . . . zł. 35.—

Rękopisów Administracja nie zwraca. Konto P. K. O. 30.617.

Adres Redakcji i Administracji: Lublin, Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Lubelskie Zakłady Graficzne właśc. Adam Szczuka—Lublin, Plac Litewski 3.

PAŃSTWOWE PEDAGOGIUM
IM. E. ESTKOWSKIEGO
W LUBLINIE

Komunikat

o warunkach przyjmowania kandydatów na I-y kurs Państwowego Pedagogium w Lublinie w roku 1937/38.

Dyrekcja Państwowego Pedagogium w Lublinie zawiadamia kandydatów, ze w bieżącym roku termin wnoszenia podań o przyjęcie na I-szy kurs Zakładu upływa z dniem 10-go czerwca 1937 r.

Do Pedagogium będą przyjmowani kandydaci obojga płci, którzy wykażą się:

1) świadectwem dojrzałości szkół średnich ogólno - kształcących (gimnazjum 8-o klasowe)
2) fizyczną i umysłową przydatnością do zawodu nauczycielskiego.

Podania o przyjęcie do Pedagogium należy składać osobiście lub przesyłać pocztą pod adresem: **Państwowe Pedagogium, Lublin ul. Królewska 12 — Dyrekcja.**

Do podania o przyjęcie dołączyć należy:

1) metrykę urodzenia,
2) świadectwo dojrzałości,
3) świadectwo moralności, wydane przez Władze Administracji Ogólnej, o ile od daty ukończenia gimnazjum upłynęło więcej niż 6 miesięcy,
4) oświadczenie co do obranego kierunku studiów (specjalizacja),
5) zobowiązanie do regularnego uczęszczania na wykłady i zajęcia praktyczne oraz podporządkowania się regulaminowi obowiązującemu w Zakładzie.

W podaniu należy wyraźnie i dokładnie oznaczyć adres kandydata (poczta i telegraf).

Celem zbadania przydatności do zawodu kandydaci zostaną wezwani imiennie do stawienia się osobiście w czerwcu w wyznaczonym terminie.

Nadto zależnie od wolnych miejsc mogą być dodatkowo zorganizowane przyjęcia na I-y kurs w pierwszych dniach września (początek roku szkolnego).

Pedagogium jest dwuletnim zakładem kształcenia nauczycieli, przewidzianym Nową Ustawą o ustroju szkolnictwa w Polsce.

Zadaniem Pedagogium jest przygotowanie przyszłych nauczycieli teoretycznie i praktycznie do pracy pedagogicznej w wysoko zorganizowanej szkole powszechnej ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania do nauczania grupy wybranych przedmiotów.

Przedmioty obowiązujące wszystkich słuchaczy są następujące: wstęp do filozofii, socjologia, psychologia pedagogiczna, historia wychowania, pedagogika ogólna, organizacja szkolnictwa, metodyka elementarnego nauczania wraz z podstawowymi zagadnieniami z dydaktyki ogólnej, higiena, przedmioty artystyczno-techniczne i ćwiczenia cielesne.

Specjalne grupy przewidywane w roku szkolnym 1937/38 są następujące:

1) Humanistyczna (język polski, historia).

2) Matematyczno-fizyczna (matematyka, przyroda martwa i żywa).

3) Przyrodniczo-geograficzna (przyroda żywa i martwa i geografia).

Opłata roczna (taksa administracyjna) wynosi zł 80.— płatne w dwu ratach.

Dyplomy wydawane przez Pedagogium — oprócz zwykłych kwalifikacyj do nauczania w publicznych szkołach powszechnych — dają kwalifikacje dodatkowe, przewidziane obowiązującymi przepisami (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 258 i Nr 53, poz. 512 z roku 1928) oraz uprawnienia uposażeniowe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 XII.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781) i rozporządzeniem M. W. R. i O. P. z dnia 22.XII.1934 r. (Dz. M. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 158, 1934 r.).

Przy Pedagogium zostały zorganizowane internaty żeński i męski. Wysokość opłat w internacie za pełne utrzymanie zł 40.— — 45.— miesięcznie.

DYREKCJA